

การจัดหาวิทยุโทรคมนาคมของกองทัพเรือ กับการสร้างสมดุลของไทยหลังการรัฐประหารปี ๒๐๑๔

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

The Royal Thai Navy Procurement and Thailand's Balancing Act After The 2014 Coup.

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์	การจัดหายุทธูปกรณ์ของกองทัพเรือ ก้บการสร้างสมดุล
	ของไทยหลังการรัฐประหารปี ๒๐๑๔
โดย	ว่าที่ น.ท.กังสดาล สุจเร
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ พนัสพรประสิทธิ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ พนัสพรประสิทธิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กิ่งตาล สุจร : การจัดหายุทธโปกรณ์ของกองทัพเรือ กักับการสร้างสมดุลของไทยหลังการรัฐประหารปี ๒๐๑๔. (The Royal Thai Navy Procurement and Thailand's Balancing Act After The 2014 Coup.) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์

บทความวิจัยฉบับนี้วิเคราะห์อิทธิพลของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการรัฐประหารปี ๒๐๑๔ ในฐานะปัจจัยภายนอก และการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยตามยุทธศาสตร์การประกันความเสี่ยง (Hedging) ในการสร้างสมดุลระหว่างอิทธิพลมหาอำนาจดังกล่าวในฐานะปัจจัยภายใน ว่าทั้งสองส่วนนี้ส่งผลกระทบต่อจัดหายุทธโปกรณ์ของ ทร. โดยเสนอผ่านกรอบแนวคิดการประกันความเสี่ยง ของ Evelyn Goh และการจัดหายุทธโปกรณ์เป็นเครื่องมือทางการทูต (Procurement Diplomacy) เพื่อมุ่งตอบคำถามว่า การจัดหายุทธโปกรณ์ของ ทร. ถูกใช้ เป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุลภายใต้อิทธิพลของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนอย่างไร ซึ่งเมื่อศึกษาจากนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ และจีน ประกอบกับระเบียบและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดหายุทธโปกรณ์ของไทย รวมถึงบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการจัดหายุทธโปกรณ์ของ ทร. แล้วพบว่า การจัดหายุทธโปกรณ์ของ ทร. แบบรัฐบาลต่อรัฐบาล ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุลภายใต้อิทธิพลของสหรัฐฯ และจีน ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของยุทธโปกรณ์ในชนิดเดียวกัน และกระทบต่อขีดความสามารถของกำลังรบ ทร. ซึ่งเป็นผลการวิจัยที่แสดงในบทความฉบับนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ลายมือชื่อนิสิต
ปีการศึกษา 2564 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6380007924 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Procurement Diplomacy, Royal Thai Navy, United States of America,
China, Hedging

Kangsadarn Suchare : The Royal Thai Navy Procurement and Thailand's
Balancing Act After The 2014 Coup.. Advisor: Assoc. Prof. CHOOKIAT
PANASPORNPRASIT, Ph.D.

This research paper analyzes the influence of great power countries such as the US and China in 21st century especially after Thailand's Coup in 2014 as an external factor, and Thailand's hedging strategy as an internal factor in keeping balance between the hegemonic influence which affects the Royal Thai Navy (RTN) arms procurement. The research paper consults with Evelyn Goh's "Hedging concept" and concept of "Procurement Diplomacy" in order to study if RTN arms procurement is used as means to keep balance between the US and China. By analyzing the US and China's White Papers, Thai foreign policy, procurement laws, rules, methods and also interviewing the RTN officers involved with arms procurement, the research paper argues that the G-to-G RTN arms procurement is one of the means that the Thai government uses to balance influence between the US and China, affecting the RTN capabilities due to varieties of weapons from different countries.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: International Relations

Student's Signature

Academic Year: 2021

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้จะไม่สำเร็จล่วงไปได้หากปราศจากคำแนะนำ ความช่วยเหลือ และกำลังใจจากบุคคลหลายท่าน ลำดับแรกผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ รวมถึงข้อคิดและมุมมองที่รอบด้านในการทำบทความวิจัยฉบับนี้ ซึ่งนอกจากท่านจะเป็นอาจารย์ที่เปี่ยมไปด้วยความรู้และความสามารถแล้ว ท่านยังมีจิตใจที่เมตตาและปรารถนาดีกับผู้วิจัยอย่างมาก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งอย่างยิ่ง นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุษบารัตน์ และ ผศ.ดร.ธีวินท์ สุพุทธิคุณ คณะกรรมการสอบ ที่ได้คำแนะนำและแนวทางในการจัดทำบทความวิจัยนี้ให้ออกมาสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงอีกครั้ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พลเรือตรี ภาณุพันธุ์ ทรัพย์ประเสริฐ ที่คอยให้คำปรึกษา ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และกำลังใจในการเขียนบทความวิจัยชิ้นนี้ ขอกราบขอบพระคุณ นาวาโท วิทวัส แจ่มภา และ นาวาโท พัชรพัฒน์ วาณิชยชาติ ที่เป็นทั้งพี่และเพื่อนที่คอยให้แรงคิด และข้อมูลในการทำให้บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นรูปเป็นร่าง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทั้ง ๓ ท่านเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ และบุคลากรคณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยจนกระทั่งสามารถเขียนบทความวิจัยได้สำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ กองทัพเรือ ที่ได้อนุญาตให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิตนี้ ผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้รับเพื่อนำไปพัฒนากองทัพเรือและประเทศชาติให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่างสุดความสามารถ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา น้องสาว และบรรดาญาติสนิท มิตรสหาย ทั้งในและนอกกองทัพเรือ ที่คอยให้กำลังใจ ให้โอกาส และเคียงข้างให้ผู้วิจัยตั้งใจศึกษาจนมีความรู้ และประสบความสำเร็จจนถึงทุกวันนี้ ผู้วิจัยจะไม่มีวันลืมบุญคุณของท่านทั้งหลายตลอดชีวิต

กั๋งสตาล สุจเร

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทนำ	1
อิทธิพลของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทย	5
นโยบายต่างประเทศของไทยกับความสัมพันธ์ของไทยกับมหาอำนาจทั้งสอง	11
ความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายต่างประเทศ และกำลังรบทางเรือของไทย.....	13
การเมืองนำการทหาร และผลกระทบต่อขีดความสามารถของ ทร.	21
บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	26
บรรณานุกรม.....	28
ประวัติผู้เขียน	32

สารบัญภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 Bartlett Model	15
รูปที่ 2 Richmond M Lloyd Model.....	16

การจัดหาขีปนาวุธของกองทัพเรือกับการสร้างสมดุลของไทยหลังการรัฐประหารปี ๒๐๑๔

บทนำ

ตั้งแต่ ค.ศ.๒๐๐๐ เป็นต้นมา กองทัพเรือ (ทร.) ประสบปัญหาด้านองค์ความรู้ และการบำรุงรักษาขีปนาวุธ ความหลากหลายของขีปนาวุธที่ ทร. ได้จัดหา ความหลากหลายนี้เริ่มตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๘๕ ที่ไทยเริ่มจัดหาขีปนาวุธจากจีนหลายรายการ เช่น ปืนใหญ่ เครื่องบินรบ รถถัง ซึ่งในส่วนของ ทร. นั้น ได้จัดหาเรือรบขนาดใหญ่ เช่น เรือฟริเกตชั้น ร.ล.เจ้าพระยา อารุสปล่อยนำวิถีพื้นสู่อากาศแบบ C-801 รวมไปถึงเรือดำน้ำชั้น ROMEO (ไม่สามารถบรรลุข้อตกลงในการสั่งซื้อ)¹ ไทยเริ่มจัดหาขีปนาวุธจากประเทศอื่นที่ไม่ใช่สหรัฐอเมริกา เพราะไทยไม่ต้องการถูกผูกขาดการใช้ขีปนาวุธจากสหรัฐฯ เพียงประเทศเดียว เพราะถ้าไทยเกิดความขัดแย้งกับสหรัฐฯ สหรัฐฯ อาจจะไม่สนับสนุนการซ่อมบำรุงขีปนาวุธดังกล่าว ทำให้ขีปนาวุธทำงานได้ไม่สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ หรืออาจจะไม่สามารถใช้ราชการได้เลย จนกระทั่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยได้²

หากศึกษาการจัดหาขีปนาวุธของกองทัพเรือประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่มีขีดความสามารถในการผลิตขีปนาวุธหรือชิ้นส่วนของขีปนาวุธบางชนิดได้เอง จนถึงประเทศที่ต้องจัดหาขีปนาวุธจากประเทศผู้ผลิตอื่นนั้น จะสังเกตได้ว่า ประเทศที่สามารถผลิตชิ้นส่วนของขีปนาวุธบางอย่างได้เองจะจัดหาขีปนาวุธแต่ละแบบจากประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงที่เดียว จะไม่มีส่วนประกอบของขีปนาวุธจากประเทศอื่นเลย เช่น เรือฟริเกตชั้น Santa Maria (F-80) ของสเปน ที่ระบบอำนวยการรบ หรือ ระบบอาวุธต่าง ๆ ได้จัดหาจากสหรัฐฯ ตามเรือต้นแบบชั้น Oliver Hazard Perry ของ ทร. สหรัฐฯ หรือ เรือฟริเกตชั้น Álvaro de Bazan (F-100) ที่ตัวเรือถูกผลิตโดยบริษัท Navantia ของสเปนเอง และระบบอื่น ๆ ที่สั่งซื้อจากสหรัฐฯ เช่นกัน³ เพราะสเปนเป็นสมาชิกองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization หรือ NATO) ดังนั้น อิทธิพลของสนธิสัญญาดังกล่าว โดยมีสหรัฐฯ เป็นมหาอำนาจในกลุ่ม จึงทำให้ประเทศที่อยู่

¹ R. Bates Gill, "China Looks to Thailand: Exporting Arms, Exporting Influence," *Asian Survey* 31, no. 6 (1991), <https://doi.org/10.2307/2645081>, <http://www.jstor.org/stable/2645081>. 528-529.

² Richard A. Bitzinger, "Arms to Go: Chinese Arms Sales to the Third World," *International Security* 17, no. 2 (1992). 91.

³"F-100 Class AEGIS combat system AAW frigate with high ASW and ASUW capability," 2021, <https://www.navantia.es/wp-content/uploads/2018/05/F100-5.pdf>.

ภายใต้ NATO จัดหาขีปนาวุธเข้ามาใช้งานเพราะได้รับข้อเสนอการจัดหาและการสนับสนุนที่ดีกว่าการจัดหาขีปนาวุธจากประเทศนอกกลุ่ม

สำหรับประเทศที่มีการบริหารจัดการที่ดีและไม่ประสบปัญหาที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จะจัดหาขีปนาวุธชนิดต่าง ๆ จากประเทศผู้ผลิตในรุ่นและแบบเดียวกัน โดยคำนึงถึงการใช้งาน การบำรุงรักษา และพยายามลดความหลากหลายของขีปนาวุธให้มีความหลากหลายน้อยที่สุด แม้จะจัดหาจากหลายประเทศ เช่น มาเลเซีย ที่จัดหาปืนกล ขนาด ๗๖ มม. ที่ประจำบนเรือต่าง ๆ จากบริษัท Oto Melara ในอิตาลี หรือ ปืนกลขนาด ๕๗ มม. จากบริษัท AB Bofors ในสวีเดน ซึ่งขีปนาวุธดังกล่าวมีใช้ทั้งบนเรือตรวจการณ์และเรือฟรีเกต⁴

ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบตัวอย่างของการจัดหาขีปนาวุธของประเทศที่ได้ยกตัวอย่างกับขีปนาวุธที่มีใช้ใน ทร. เห็นว่า ทร. มีขีปนาวุธที่คล้ายคลึงกันจำนวนมาก หลายรุ่น หลายแบบ หลายแหล่งที่มา ทั้งขีปนาวุธที่มีใช้ราชการมานานที่ได้จากสหรัฐฯ จีน และขีปนาวุธสมัยใหม่จากยุโรป รัสเซีย จีน แต่อะไหล่ของแต่ละขีปนาวุธที่มาจากต่างค่ายนั้นไม่สามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้ ทำให้การศึกษาเพื่อเข้าใจขีปนาวุธเหล่านั้นอย่างลึกซึ้งทำได้ยาก ประกอบกับเมื่อมีความจำเป็นต้องบำรุงรักษา เช่น การสั่งอะไหล่จากประเทศผู้ผลิต หรือการสับเปลี่ยนอะไหล่ทดแทนนั้น จะต้องทำกับประเทศผู้ผลิตเท่านั้น ทำให้จะต้องมีอะไหล่ที่หลากหลาย ไม่สามารถสำรองจำนวนมากได้ ขาดอำนาจต่อรองกับบริษัทผู้ผลิต

นอกจากนี้การบำรุงรักษาขีปนาวุธหลายรายการจากประเทศผู้ผลิต เช่น สหรัฐฯ เดนมาร์ก สวีเดน และเยอรมนีทำให้เห็นว่าสิ่งที่กำลังพลจะต้องศึกษาขีปนาวุธต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง และสามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความหลากหลายของขีปนาวุธนั้น ทำให้กำลังพลต้องใช้เวลาในการศึกษาและใช้งาน ประกอบกับเส้นทางการรับราชการของไทย ที่มีการโยกย้ายตำแหน่งต่าง ๆ ทุก ๒-๓ ปี ตามระบบราชการ ไปตำแหน่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับขีปนาวุธชนิดใหม่ทำให้ต้องใช้เวลาศึกษาเพิ่มเติม ทำให้ประสิทธิภาพในภาพรวมนั้นลดลง

ที่มาและปัญหาดังกล่าว อาจมองได้ว่าปัญหาเกิดเพราะระบบการจัดซื้อจัดจ้างของไทย แต่ในความเป็นจริง ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าอิทธิพลของมหาอำนาจโลกมีบทบาทมากต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยที่ต้องการแบ่งรับแบ่งสู้เพื่อประกันความเสี่ยง โดยไม่เข้าไปใกล้ชิดมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่งอย่างแน่นแฟ้นจนเกินไป จึงใช้การจัดหาขีปนาวุธเป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุล ทำให้เกิดความหลากหลายของขีปนาวุธของ ทร. ดังเช่นในปัจจุบัน

⁴ Stephen Saunders, *Jane's Fighting Ships 2009-2010*, 112 ed., Malaysia Tentera Laut Diraja, (2009). 492-506.

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว กำลังลดทอนขีดความสามารถและศักยภาพทางทหารของไทย ส่งผลต่อการสถาปนาความมั่นคง เพื่อให้กลไกอื่น ๆ ของชาติสามารถเดินหน้าต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นคำถามในบทความวิจัยนี้คือ “การจัดหายุทธโปกรณ์ของ ทร. ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุลของไทย ภายใต้อิทธิพลของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนภายหลังการรัฐประหารปี ๒๐๑๔ อย่างไร”

ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทร.ได้จัดหายุทธโปกรณ์จาก ๒ ประเทศหลัก คือ สหรัฐฯ ซึ่งเริ่มในยุคสงครามเย็น และจีนซึ่งเริ่มในสมัยของนายรัฐมนตรี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เนื่องจากไม่ต้องการถูกผูกขาดในการจัดหายุทธโปกรณ์ ประกอบกับข้อเสนอที่ได้รับจากจีนนั้น ดีกว่าของสหรัฐฯ ต่อมาก็เริ่มจัดหามาจากประเทศอื่น ๆ เช่น รัสเซีย อังกฤษ สวีเดน ฯลฯ มากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันจีนมีบทบาทด้านเศรษฐกิจ และด้านการทหารของโลกมากขึ้น ทำให้การแข่งขันในตลาดการค้าอาวุธ มีความเข้มข้นมากขึ้น การขึ้นมาผงาดของจีนท้าทายความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ ทำให้สหรัฐฯ พยายามที่จะสกัดกั้นความตั้งใจดังกล่าว โดยมีบทบาทในพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สหรัฐฯ ให้ความสนใจ ซึ่งจีนเอง ก็มีนโยบาย Belt Road Initiative (BRI) ที่พยายามจะแสดงตัวตน และแผ่ขยายอิทธิพลไปตามพื้นที่ต่างๆ ซึ่งไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์สำคัญตามนโยบายของทั้งสองมหาอำนาจ ทำให้ไทยต้องดำเนินนโยบายสร้างสมดุล และแบ่งรับแบ่งสู้เพื่อความอยู่รอด และสามารถใช้ประโยชน์จากสภาวะการณ์ดังกล่าว แลเครื่องมือประการหนึ่งคือ การจัดหายุทธโปกรณ์ทางทหาร ที่เหมือนการแต่งงานทางการเมืองที่เป็นการแบ่งปันความลับทางทหารซึ่งกันและกัน และเชื่อมโยงกับความมั่นคงของชาติ เพราะการจัดหายุทธโปกรณ์ชนิดหนึ่ง ทำให้รู้ขีดความสามารถ และวิธีป้องกันหากถูกโจมตีด้วยยุทธโปกรณ์แบบเดียวกัน โดยยุทธโปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ที่จัดหามาจะมีข้อจำกัดของการใช้งานและการซ่อมทำ เช่น ห้ามซ่อมบำรุงขึ้นส่วนบางอย่างเอง จะต้องส่งให้บริษัทเจ้าของยุทธโปกรณ์ซ่อมทำเท่านั้น และการเก็บรักษาหรือการซ่อมบำรุง จะต้องมีการคลังหรือโรงงานที่แยกออกมาเป็นสัดส่วน ไม่สามารถซ่อมทำร่วมกับยุทธโปกรณ์อื่นได้ ดังนั้น การจัดหายุทธโปกรณ์จากค่ายหนึ่ง จึงเป็นการกีดกันยุทธโปกรณ์จากอีกค่ายหนึ่งโดยปริยาย

แต่การคำนึงถึงการสร้างสมดุลเพียงอย่างเดียว และการใช้ประโยชน์จากสภาวะการณ์นั้น ทำให้ยุทธโปกรณ์ที่ได้มาไม่สามารถใช้งานและดูแลรักษาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเพราะการมียุทธโปกรณ์ชนิดเดียวกันหลายแบบ ของหลายประเทศ เช่น ปืนกลขนาด ๒๐ มม. ที่ ทร. มีใช้งานมีทั้งจากบริษัท Oerlikon และบริษัท Denel Land Systems GI-2 ซึ่งไม่สามารถใช้ลูกปืนแบบเดียวกันได้ ทำให้การผลิตกำลังพลที่มีความรู้ในยุทธโปกรณ์นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง และเพียงพอ รวมถึงการลงทุนในการจัดหาอะไหล่ในการซ่อมบำรุงนั้นทำได้ยาก และใช้งบประมาณที่มากขึ้นด้วย

ในบทความวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเรื่อง การประกันความเสี่ยง (Hedging) ของ Evelyn Goh ที่กล่าวถึงการดำเนินยุทธศาสตร์ของประเทศขนาดเล็กและขนาดกลาง เพื่อไม่ให้ใกล้ชิดกับมหาอำนาจที่เข้ามามีอิทธิพลมากจนเกินไป เนื่องด้วยเกรงว่าผลของการเข้าไปใกล้จีนสนธิสนมนั้น จะส่งผลอันไม่พึงประสงค์ เช่น การเกิดระเบียบใหม่ในภูมิภาค รวมไปถึงความไม่มั่นคงที่ส่งผลจากการเปลี่ยนระเบียบดังกล่าว⁵ ตลอดจนแนวคิดการจัดหายุทธโศปกรณ์เป็นเครื่องมือทางการทูต (Procurement Diplomacy) เพื่อต่อรองกับชาติมหาอำนาจผู้ผลิตอาวุธยุทธโศปกรณ์ ซึ่งนอกจากเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว ยังเป็นการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกันอีกด้วย

ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาการจัดหายุทธโศปกรณ์ของ ทร. ซึ่งได้มาจากการเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ทร. ๒๐ ปี เป็นกำลังรบ ผ่านหน่วยงานภายใน ทร. ที่รับผิดชอบเรื่องโครงการจัดหายุทธโศปกรณ์ คือ สำนักงานจัดหายุทธโศปกรณ์กองทัพเรือ (สยป.ทร.) ประกอบกับนโยบายของผู้บัญชาการทหารเรือใน ปีงบประมาณต่าง ๆ ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดทำยุทธศาสตร์ ทร. ๒๐ ปี นั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทด้านความมั่นคง ที่มีความเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ด้านความมั่นคงในระดับภูมิภาค และระดับโลกที่สหรัฐฯ และจีนแข่งขันกันเต็มที่

บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์จากผู้ปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับการคิดนโยบาย และการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติเป็นสำคัญ เอกสารที่นำมาวิจัยนั้นเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ จากแหล่งที่มา ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ในส่วนของการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานนั้น จะเน้นผู้ที่เคยปฏิบัติงานใน หน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับผู้บริหาร ระดับฝ่ายเสนาธิการ และระดับผู้ปฏิบัติ เพราะจะสามารถ ได้รับข้อมูลเชิงลึกของ การจัดหายุทธโศปกรณ์ ของ ทร. ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงขั้นตอน และสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจัดหายุทธโศปกรณ์ดังกล่าว

บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดหายุทธโศปกรณ์ของไทยว่า ได้รับผลกระทบ จากอิทธิพลและการดำเนินนโยบายของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนอย่างไร รวมถึงการหาสาเหตุ ที่แท้จริงของการจัดหายุทธโศปกรณ์ที่มีความหลายหลายของ ทร. ที่ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถ และศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านการทหารของ ทร. และพิจารณา เสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ ทร. มีขีดความสามารถทัดเทียมนานาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ซึ่งจะแบ่งการนำเสนอบนพื้นฐานของการศึกษาปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง จะนำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกคืออิทธิพลของมหาอำนาจที่มีต่อไทย

⁵ Evelyn Goh, *Meeting the China Challenge*

The U.S. in Southeast Asian Regional Security Strategies. East-West Center (Muthiah Alagappa, 2005),

<http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep06541.1-4>.

โดยจะเน้นนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ และจีนที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนด้านอาวุธยุทธโปกรณ์ต่อประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทยเป็นหลัก ส่วนที่สองและสาม จะนำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายในของไทย ได้แก่ ความสัมพันธ์ของไทยกับมหาอำนาจทั้งสอง ว่ามีการเปลี่ยนแปลงในยุคต่าง ๆ อย่างไร รวมถึงแนวความคิดในการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบของ ทร. ส่วนที่สี่ จะวิเคราะห์นโยบายการต่างประเทศด้านความมั่นคงของไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่าเป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินนโยบายของมหาอำนาจ ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดหายุทธโปกรณ์ของ ทร. อย่างไร และการจัดหายุทธโปกรณ์ดังกล่าวนี้ ส่งผลต่อขีดความสามารถของ ทร. ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลของไทยอย่างไร และส่วนที่ห้าจะเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะของบทความวิจัยชิ้นนี้

อิทธิพลของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทย

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีอาณาเขตทางบกอยู่ระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคเอเชียใต้ ส่วนอาณาเขตทางทะเลติดกับทะเลสำคัญทั้งสองฝั่งคือ ฝั่งตะวันออกติดกับอ่าวไทยเป็นทางออกสู่ทะเลจีนใต้ และฝั่งตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน ซึ่งหากพิจารณาแล้ว ถือว่าตั้งอยู่บนภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญ ดังนั้นประเทศไทยจึงตกเป็นเป้าหมายที่สำคัญของมหาอำนาจมาตั้งแต่ยุคล่าอาณานิคมในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ จนถึงในปัจจุบันก็ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจโลกอย่างสหรัฐฯ และจีน ที่ต่างหมายปองที่จะมีอิทธิพลเหนือไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางยุทธศาสตร์ของตนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และส่งผลสู่การดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อครองความเป็นจ้าวในภูมิภาคเอเชียต่อไป แต่เนื่องด้วยไทยมีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติที่มีเป้าหมายในการสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศมหาอำนาจ⁶ ทำให้การดำเนินนโยบายของไทยตั้งแต่ต้น ถึงปัจจุบัน ออกมาในรูปแบบของการสร้างสมดุลและแบ่งรับแบ่งสู้ โดยไม่แสดงตนออกอย่างชัดเจนว่าฝักใฝ่ฝ่ายใดเพื่อความอยู่รอดของประเทศ ตามสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

หากจะกล่าวถึงอิทธิพลของมหาอำนาจที่ส่งผลต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทยในศตวรรษที่ ๒๑ คงหนีไม่พ้นอิทธิพลของสหรัฐฯ และจีน ที่มีการขับเคลื่อนกันอย่างมาก ซึ่งในส่วนของ

⁶ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2564), (2017). 28-29.

สหรัฐฯ นั้น ตั้งแต่เหตุการณ์การก่อวินาศกรรมตึก World Trade Center ที่ New York สหรัฐฯ ก็หันมาทำสงครามกับการก่อการร้ายอย่างจริงจัง ดังที่จะเห็นได้จากเอกสาร National Security Strategy ปี ๒๐๐๒ ของสหรัฐฯ ที่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนถึงการต่อสู้กับภัยก่อการร้ายเป็นยุทธศาสตร์หลัก โดยหนึ่งในวิธีการดำเนินการคือการลงทุนทั้งเวลาและทรัพยากรในการสร้างองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อคอยจัดการกับสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงให้องค์การระหว่างประเทศเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาให้กับสหรัฐฯ อีกด้วย⁷ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐฯ ให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ญี่ปุ่นก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในภูมิภาค เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ที่คอยช่วยสอดส่อง และดำเนินการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแทนที่สหรัฐฯ รวมถึงการสนับสนุนเกาหลีใต้เพื่อช่วยสังเกตพฤติกรรมของเกาหลีเหนือ ตลอดจนการสนับสนุนออสเตรเลียเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น และการให้ความสำคัญกับอาเซียนเพื่อดำเนินยุทธศาสตร์สำคัญในภูมิภาคอีกด้วย⁸

แต่อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ ก็ยังคงมีการดำเนินการตาม Security Cooperation Program ตั้งแต่ปี ๒๐๐๕ เพื่อเสริมสร้างความสามารถกับประเทศคู่เจรจา โดยในช่วงเริ่มต้นนั้น ยังคงไม่ได้ให้ความสนใจกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกสักเท่าไร สืบเนื่องจากการให้ความสำคัญกับการปราบปรามการก่อการร้ายในขณะนั้น แต่ในปี ๒๐๑๑ เป็นต้นมา สหรัฐฯ ได้เริ่มให้ความสนใจกับอาเซียนมากยิ่งขึ้น⁹ ซึ่งเป็นไปตามนโยบาย Rebalancing โดยมีความพยายามเข้าไปสร้างสัมพันธ์มิตรทั้งในระดับภูมิภาค (ร่วมกับอาเซียน) และระดับทวีปเอเชีย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศ วัฒนธรรม และการทหาร ซึ่งเมื่อศึกษาลงในรายละเอียดยิ่งขึ้นจะพบว่าในด้านกรทหารนั้น สหรัฐฯ ให้ความสำคัญและมีความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยผ่านการฝึกร่วม และฝึกผสมในรายการฝึกต่างๆ เช่น Cobra Gold, Cooperation Afloat Readiness And Training (CARAT), Cope Tiger เป็นต้น¹⁰ ทั้งนี้เพื่อเป็นสร้างอิทธิพลเหนือประเทศที่ร่วมการฝึก ทำให้ประเทศเหล่านั้นเห็นขีดความสามารถทางทหารของสหรัฐฯ ว่าสามารถเป็นที่พึ่งได้ รวมถึงเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ และในขณะเดียวกันก็เป็นการเรียนรู้ การเก็บข้อมูลของขีดความสามารถทางทหาร ตลอดจนการหาข่าวกรองในเวลาเดียวกัน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความร่วมมือแล้ว ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองอีกด้วย โดย ศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข ได้สะท้อนไว้ ในบทความเรื่อง An Ally at the Crossroad: Thailand in the US Alliance

⁷ The White House, The National Security Strategy of the United States of America (2002). 9.

⁸ The White House, The National Security Strategy of the United States of America. 26.

⁹ Chairman of The Joint Chiefs of Staff, The National Military Strategy of The United States of America, (2011). 13.

¹⁰ Sheldon W. Simon, "The US Rebalance and Southeast Asia: A Work in Progress," Asian Survey 55, 3 (May/June 2015 2015), University of California Press. 573-579.

System ที่ได้กล่าวถึงความพยายามของสหรัฐฯ ในการย้ายการฝึก Cobra Gold 2014 ที่เป็นการฝึก ร่วมผสมทางทหารที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาค จากเดิมที่ปกติจัดในไทย ไปจัดที่เมือง Darwin ประเทศ ออสเตรเลีย หลังจากไทยได้มีการรัฐประหารในปีดังกล่าว¹¹ แต่การดำเนินการของไทยนั้นกลับใช้ นโยบาย Hedging แทนที่จะคล้อยตามนโยบายของสหรัฐฯ¹² ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวของ สหรัฐฯ เป็นการแสดงออกอย่างชัดเจนว่า มีความพยายามที่จะใช้รายการฝึกร่วมผสมดังกล่าวเป็น เครื่องมือในการกำหนดทิศทางที่จะสร้างอิทธิพลของตนในไทย รวมถึงเป็นหนึ่งในขั้นตอนของ การกักกันอิทธิพลจีน หรือมหาอำนาจอื่นที่ต้องการขยายอิทธิพลขึ้นมาเป็นมหาอำนาจในภูมิภาค ซึ่งถึงแม้ว่าใน National Security Strategy ของสหรัฐฯ ในปี ๒๐๑๑ จะพยายามแสดงออกต่อ ประชาคมโลกว่า สหรัฐฯ เพียงต้องการสร้างพื้นที่ที่มีผลประโยชน์ร่วมกับจีนเพื่อป้องกันการเข้าใจผิด แต่ที่จริงสหรัฐฯ มีนโยบายแอบแฝงในการเฝ้าดูพัฒนาการของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งในช่อง แคบไต้หวัน¹³

ทางด้านของจีนเองก็มองว่า “ศตวรรษที่ ๒๑ เป็นศตวรรษแห่งเอเชีย” จีนจึงใช้พลังอำนาจ แบบ Soft Power ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะเพื่อนบ้านที่ดี ผ่านการเข้าไปช่วยเหลือในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง และการโทรคมนาคม ในรูปแบบ ของนโยบาย One Belt, One Road¹⁴ ซึ่งการใช้ Soft Power ในทางยุทธศาสตร์ของจีนนั้น ประกอบไปด้วย การลงทุนให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศผ่านการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การให้ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการรักษาสันติภาพผ่านปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม หรือ Military Operation Other Than War (MOOTW) การดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนด้านภาษาและ วัฒนธรรม การดำเนินการด้านการทูตและการมีส่วนร่วมในเวทีระหว่างประเทศ และการสร้างความ ร่วมมือในระดับพหุภาคี¹⁵ ซึ่งการดำเนินยุทธศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีนนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการฟื้นฟูความยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของ จีน ตามวิสัยทัศน์พัฒนาประเทศในการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์ปี ๒๐๐๗ โดยจีนได้ จัดลำดับความสำคัญต่อประเทศต่าง ๆ ซึ่งมี สหรัฐฯ เป็นความสำคัญลำดับที่ ๑ รองลงมาเป็นภูมิภาค เอเชียแปซิฟิก ซึ่งเป็นภูมิภาคที่สำคัญด้านความมั่นคงของจีนในระยะใกล้ชิด รวมถึงเป็นตลาดส่งออก ที่สำคัญที่สุดของจีน และอาเซียนที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนจีน รองลงมาคือสหภาพยุโรป และภูมิภาค

¹¹ Kitti Prasirtsuk, "An Ally at the Crossroad: Thailand in the US Alliance System," in *Global Allies : Comparing US Alliances in the 21st Century*, ed. MICHAEL WESLEY (Canberra: ANU Press, 2017). 121.

¹² Simon, "The US Rebalance and Southeast Asia: A Work in Progress.", 573 -579.

¹³ Chairman of The Joint Chiefs of Staff, Short The National Military Strategy of The United States of America. 14.

¹⁴ ดร.กัญจวิภา วิจิตรวัชรารักษ์, "นโยบายต่างประเทศของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," *วารสารวิชาการแสง อีสาน* 2 (2018). 196.

¹⁵ ดร.กัญจวิภา วิจิตรวัชรารักษ์, "นโยบายต่างประเทศของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.", 205-206.

ตะวันออกกลาง¹⁶ ซึ่งการจัดลำดับความสำคัญเช่นนั้น เป็นเพราะจีนรู้ว่า การที่จีนจะสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำในภูมิภาคนั้น จะต้องได้รับการยินยอมจากสหรัฐฯ ซึ่งเป็นมหาอำนาจเดิมในภูมิภาคเสียก่อน

จากเอกสาร Chinese National Defense ในปีต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าจีนมีความพยายามในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศต่าง ๆ โดยใช้หลักการของ Five Principle of Peaceful Coexistence ซึ่งประกอบด้วยหลักการเคารพซึ่งกันและกันในบูรณภาพแห่งดินแดนและอำนาจอธิปไตย การไม่ใช้ความรุนแรง การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การร่วมมือกันอย่างเท่าเทียมเพื่อประโยชน์ร่วมกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจีนใช้แนวทางนี้มาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๒๑ จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังคงมีความวิตกกังวล และให้ความสำคัญกับปัญหาความต้องการประกาศอิสรภาพของไต้หวัน¹⁷ ซึ่งความวิตกกังวลดังกล่าวนี้มาจากการที่สหรัฐฯ มีความพยายามที่จะผลักดันให้ไต้หวันแยกออกจากจีน ทำให้จีนพยายามดำเนินยุทธศาสตร์ในการพัฒนาขีดความสามารถทางการทหาร เพื่อที่จะรักษาบูรณภาพแห่งดินแดนของตน โดยในปี ๒๐๑๕ จีนได้เพิ่มความสำคัญของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการตอบโต้กับนโยบาย Rebalancing ของสหรัฐฯ และจัดสหรัฐฯ เป็นคู่แข่งทางยุทธศาสตร์หลักในปี ๒๐๑๙ ซึ่งถึงแม้ว่าจีนจะกล่าวในเอกสาร Chinese Defense White Paper 2019 ว่า การเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการทหารของจีนนั้น ไม่ได้ต้องการจะแสวงหาความเป็นมหาอำนาจในภูมิภาค หรือการขยายอิทธิพลออกไป แต่การกระทำของจีนนั้นสร้างความวิตกกังวลให้สหรัฐฯ เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะคำกล่าวของจีนที่ว่า “We Will not attack unless we are attacked, but we will surely counter attack if attacked.”¹⁸ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วจีนต้องการใช้กำลังทางทหารใน ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ ประเด็นเรื่องการรักษาบูรณภาพแห่งดินแดนดังที่ได้กล่าวไปแล้ว และประเด็นการสถาปนาความมั่นคงตามเส้นทางสายไหมเพื่อการันตีการแผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ คือ การกลับมายิ่งใหญ่อีกครั้งของจีน เพราะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการทหารอย่างไม่สามารถแยกจากกันได้

ถ้ามองเฉพาะเจาะจงลงไปในด้านทหารและการค้าอาวุธของจีนจะเห็นว่า จีนเริ่มมีท่าทีในการส่งออกยุทธโศปกรณ์มากขึ้น โดยสามารถแบ่งยุคของการดำเนินนโยบายการส่งออกของในแต่สมัยตามจุดประสงค์ของชาติ ซึ่งการดำเนินนโยบายในช่วงแรกจะเป็นไปตามอุดมการณ์ดังเช่นในสมัยของประธานาธิบดี เหมา เจ๋อตุง ที่ส่งออกอาวุธเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของกองกำลังลัทธิคอมมิวนิสต์ในต่างแดนเท่านั้น ต่อมาเมื่อจีนเริ่มสนใจการวางอำนาจตามภูมิรัฐศาสตร์ จึงเริ่มมีการใช้การส่งออก

¹⁶ นัครินทร์ เพชรสิงห์, "แนวโน้มความมั่นคง “พลวัตใหม่” ในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง.", 87-88.

¹⁷ Information Office of the State Council of the People's Republic of China, China's National Defense in 2010, (2011). 6.

¹⁸ China, Short China's National Defense in 2010. 29-31.

อาวุธเป็นเครื่องมือ ประกอบกับการขยายอิทธิพลของจีนผ่านยุทธศาสตร์ทางทะเล เพื่อตอบสนองความต้องการที่จะพัฒนาประเทศของตนสู่ “Chinese Dreams”¹⁹ ซึ่งก็คือการเป็นผู้นำและมีความเป็นเลิศทั้งในด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลข่าวสาร การเมือง และการทหาร จึงทำให้มีความจำเป็นจะต้องใช้เงินเพื่อการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นการส่งออกอาวุธจึงเป็นส่วนหนึ่งของการหารายได้เข้ารัฐ และในปัจจุบันที่การพัฒนานั้นเดินทางมาถึงจุดที่สามารถทำการแข่งขันกับประเทศมหาอำนาจเดิมในการส่งออกอาวุธดังเช่น สหรัฐฯ หรือรัสเซียได้แล้ว จึงเป็นยุคของการแข่งขันทางการค้ากับประเทศมหาอำนาจดังกล่าว²⁰

นอกจากนี้ในความสัมพันธ์ระหว่างจีนและไทยที่มีการพัฒนาจากประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน จนถึงประเทศที่มีความร่วมมือกันในหลายด้าน โดยเฉพาะเรื่องการขายอาวุธของจีน และการส่งต่อเทคโนโลยีให้กับไทย มีการสอดแทรกในการแผ่อิทธิพลของตน เข้าไปยังพื้นที่ที่เป็นจุดสนใจตามยุทธศาสตร์ชาติ กล่าวคือ จีนต้องการขยายอิทธิพลไปยังพื้นที่ที่มีภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญกับตน เพื่อสร้างความมั่นคง และรัฐกันชนสำหรับประเทศจีนเอง²¹ ดังเช่น ให้ไทยเป็นรัฐกันชนกับเวียดนาม ที่ได้รับอิทธิพลจากสหภาพโซเวียต และเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่จีนมองไว้ในอนาคต จึงเป็นที่มาของการขายอาวุธในราคาฉัณมิตรที่สอดแทรกไว้ซึ่งเหตุผลทางการเมือง

นโยบายการส่งออกอาวุธของจีนนั้น ค่อนข้างที่จะดึงดูดใจประเทศโลกที่ ๓ เป็นอย่างมาก เพราะจีนมีนโยบายไม่แทรกแซงกิจการภายในรัฐปลายทาง แต่ในส่วนของสหรัฐฯ และมหาอำนาจยุโรปนั้น มีความพยายามที่จะใช้การค้าอาวุธยุทธโปกรณ์นั้นเป็นเครื่องมือในการแทรกแซงกิจการภายใน โดยการผูกขาดการใช้งานของยุทธโปกรณ์ ว่าจะต้องมีภาระผูกพันกับประเทศผู้ผลิต ซึ่งนโยบายนี้ส่งผลให้หลายประเทศนั้นหันมาคบจีน เพื่อตัดภาระผูกพันกับฝั่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งไทยที่เริ่มซื้อยุทธโปกรณ์จากจีนมากขึ้น เพื่อไม่ให้ถูกผูกขาดทางการทหาร²² ประกอบกับนโยบาย Belt Road Initiative (BRI) ที่จะไปพร้อมกับการแผ่ขยายอิทธิพลทางการทหารของจีนทั้งทางบก และทางทะเลอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวเกี่ยวกับอิทธิพลที่เกิดขึ้นผ่านการนำเสนอโยบายการต่างประเทศบางส่วนของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนในด้านความมั่นคงนั้น แสดงให้เห็นว่าการที่ไทยตกเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการแผ่ขยายอิทธิพลของมหาอำนาจสืบเนื่องจากที่ตั้งของไทยที่อยู่บน

¹⁹ James E. Fanell, "CHINA'S GLOBAL NAVAL STRATEGY AND EXPANDING FORCE STRUCTURE Pathway to Hegemony," *Naval War College Review* 72, no. 1 (2019), <https://www.jstor.org/stable/26607110>. 13-15.

²⁰ Michael Raska and Richard A. Bitzinger, "Strategic Contours of China's Arms Transfers," *Strategic Studies Quarterly* 14, no. 1 (2020), <https://www.jstor.org/stable/26891885>. 99-101.

²¹ Gill, "China Looks to Thailand: Exporting Arms, Exporting Influence." 532-535.

²² Bitzinger, "Arms to Go: Chinese Arms Sales to the Third World.", 91.

ภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญของภูมิภาค และการที่มหาอำนาจทั้งสองนั้นพยายามเข้ามามีอิทธิพลในไทย ก็เพื่อแข่งขันแย่งชิงความความได้เปรียบในการดำเนินยุทธศาสตร์ในภูมิภาค เพราะจากเดิมที่สหรัฐฯ ยืนหนึ่งเป็นมหาอำนาจเดียวในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก แต่ในปัจจุบันกลับมีจีนที่ขึ้นมาท้าทายอำนาจของสหรัฐฯ ซึ่งหากมองตามทฤษฎี Power Transition ของ A.F.K. Organski ที่ได้กล่าวถึงกรณี Dominant Power ถูกท้าทายความเป็นมหาอำนาจจาก Rising Power ซึ่ง Dominant Power ไม่มีทางยอมให้ Rising Power ขึ้นมาเป็นใหญ่แทนที่ตน²³ นั้น จึงทำให้เกิดความขัดแย้ง และการแข่งขันขึ้น ซึ่งการแข่งขันดังกล่าวมีการใช้วิธีการต่าง ๆ เข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย โดยหนึ่งในนั้นคือ การใช้การค้าอาวุธเป็นเครื่องมือทางการทูต (Procurement Diplomacy) เพราะการขายหรือแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในด้านเทคโนโลยียุทธโศปกรณ์ทางการทหารนั้น ไม่ใช่เป็นการค้าขายแบบปกติ เพราะทหารเป็นพลังอำนาจของชาติที่ใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมือง ดังนั้นการที่มหาอำนาจสามารถกุมขีดความสามารถทางการทหารของประเทศใดประเทศหนึ่งได้นั้น เท่ากับเป็นการควบคุมทิศทางการดำเนินการทางการเมืองของประเทศนั้น ๆ ด้วย หากลองจินตนาการว่าไทยซื้ออาวุธจากสหรัฐฯ แต่เพียงประเทศเดียว ก็หมายความว่า สหรัฐฯ จะสามารถเข้ามามีอิทธิพลในการตัดสินใจทางการเมืองหลาย ๆ เรื่องของไทยได้ โดยหากไทยไม่ปฏิบัติตาม สหรัฐฯ อาจหยุดการสนับสนุนอะไหล่หรือชิ้นส่วนซ่อมบำรุงของยุทธโศปกรณ์นั้น ๆ ทำให้ขีดความสามารถทางการทหารของไทยลดลงได้ ดังนั้น จากสถานการณ์ที่มีการแข่งขันที่เข้มข้นระหว่าง สหรัฐฯ และจีนในปัจจุบัน ไทยจึงควรดำเนินนโยบายในการสร้างสมดุลและประกันความเสี่ยงอย่างรอบคอบ โดยไม่ให้เกิดความสนธิสนมจนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

จากผลกระทบของนโยบายการต่างประเทศ และความพยายามเข้ามามีอิทธิพลของสหรัฐฯ และจีนที่ได้กล่าวไปนั้น ทำให้การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับ Procurement Diplomacy ของไทยเพื่อสร้างสมดุลนั้น ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถของกองทัพเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทร. เนื่องจากธรรมชาติของ ทร. นั้น มียุทธโศปกรณ์หลักคือเรือรบ ซึ่งประกอบด้วยระบบต่าง ๆ จำนวนมาก ทั้งระบบตรวจจับ ระบบสื่อสาร ระบบอาวุธ ฯลฯ และแต่ละระบบมีราคาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับยุทธโศปกรณ์ของกองทัพบกและกองทัพอากาศ ดังนั้นการจัดหาเรือรบ ๑ ลำเข้ามาใช้งานด้วยงบประมาณที่จำกัดนั้น จึงมีความจำเป็นจะต้องจัดหาระบบต่าง ๆ ที่มาจากประเทศเดียวกัน หรือจากต่างประเทศผู้ผลิตแต่สามารถทำงานร่วมกันได้ และที่สำคัญคือ ประเทศผู้ผลิตของระบบเหล่านั้นต้องยินยอมขายยุทธโศปกรณ์ดังกล่าวให้กับไทย ซึ่งการตัดสินใจขายยุทธโศปกรณ์นั้น คือการยอมให้ประเทศผู้ซื้อในขีดความสามารถและเทคโนโลยีของยุทธโศปกรณ์ดังกล่าว และในกรณีที่จัดหาจากหลายประเทศผู้ผลิต แต่ละประเทศก็ต้องยอมให้เชื่อมโยงระบบต่าง ๆ เข้าด้วยกันอีกด้วย ซึ่งการทำ

²³ A.F.K. Organski, "The Power Transition," in *World Politics*, ed. A.F.K. Organski (New York: Alfred A. Knopf, 1968).

โปรแกรมเชื่อมโยงระหว่างระบบที่มาจากต่างบริษัทผู้ผลิตนั้น เป็นเหมือนการแบ่งปันความลับ เทคโนโลยีของแต่ละยุคโพรแกรม ซึ่งเกิดขึ้นได้ยากกับยุคโพรแกรมที่มีขีดความสามารถสูงในปัจจุบัน ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า “ไม่ใช่มีเงิน ก็จะสามารถซื้ออะไรก็ได้ เขาต้องยอมขายให้เราด้วย” ด้วยเหตุนี้การใช้นโยบาย Procurement Diplomacy เป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุล โดยไม่คำนึงถึงขีดความสามารถของกำลังรบของ ทร. นั้นส่งผลให้ยุคโพรแกรมที่จัดหามามีความหลากหลาย บางครั้งไม่สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเต็มระบบ รวมถึงชิ้นส่วนอะไหล่ต่าง ๆ ไม่สามารถใช้งานทดแทนกันได้ ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจนั้นลดลงไปด้วย จะเห็นได้ว่า การดำเนินนโยบายดังกล่าว ส่งผลต่อขีดความสามารถของกำลังรบที่เป็นหนึ่งในพลังอำนาจของชาติในการรักษาความมั่นคงของไทยอย่างที่ไม่ถึง เนื่องจากในบางครั้งผู้ออกนโยบายก็ไม่ได้เข้าใจผู้ปฏิบัติอย่างแท้จริง

นโยบายต่างประเทศของไทยกับความสัมพันธ์ของไทยกับมหาอำนาจทั้งสอง

เพื่อให้เข้าใจถึงบริบทนโยบายต่างประเทศของไทย จะขอกล่าวย้อนไปตั้งแต่ยุคสงครามเย็น ซึ่งในขณะนั้น ไทยต้องเผชิญกับสภาวะการแข่งขันทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างโลกเสรีที่นำโดยสหรัฐฯ และอุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์ที่นำโดยสหภาพโซเวียต โดยรัฐบาลไทยในขณะนั้น เล็งเห็นว่า อุดมการณ์ทางการเมืองแบบคอมมิวนิสต์นั้นเป็นภัยคุกคามต่อระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของไทย จึงดำเนินนโยบายอยู่ฝ่ายเดียวกับสหรัฐฯ ซึ่งส่งผลให้ไทยต้องมีเป้าหมายการดำเนินนโยบายต่างประเทศเช่นเดียวกับสหรัฐฯ และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ นั้นมีความแน่นแฟ้นขึ้นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนได้สำเร็จในปี ๑๙๔๙ และการมีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับสหภาพโซเวียตจากการที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือกำลังเวียดมินห์ในการต่อสู้กับฝรั่งเศส ทำให้ไทยมองจีนเป็นภัยคุกคามในขณะนั้นอีกด้วย ซึ่งตัวอย่างที่เห็นได้ชัดของการดำเนินนโยบายต่างประเทศระหว่างไทยและสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้องกับด้านความช่วยเหลือทางการทหารนั้น เริ่มตั้งแต่การที่รัฐบาลจอมพล ป. ให้การรับรองรัฐบาลเบาไต๋ในเวียดนาม ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ความริเริ่มจากไทย แต่ก็ได้รับความช่วยเหลือทางการทหารจากสหรัฐฯ เข้ามาเป็นข้อต่อรองแทน²⁴

นอกจากนี้ความใกล้ชิดระหว่างไทยและสหรัฐฯ ก็ได้เพิ่มความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น จนถึงขั้นที่ไทยให้สหรัฐฯ เข้ามาตั้งฐานทัพเพื่อเป็นฐานส่วนหน้าในภูมิภาคในการต่อต้านคอมมิวนิสต์

²⁴ กลุณันท์ คันธิก, "นโยบายต่างประเทศไทยในสงครามเย็น: กระบวนการ ปัจจัย และการปฏิบัติ," วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง บทที่ 2, 54-55.

โดยหลังจากแถลงการร่วมถนัด-รัสก์ ในปี ๑๙๖๒ ไทยได้อนุญาตให้สหรัฐฯ เข้ามาก่อสร้าง และปรับปรุงฐานทัพอากาศ ศูนย์สื่อสาร ฯลฯ โดยไทยถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ยอมเป็นเรือบรรทุกเครื่องบินให้กับสหรัฐฯ ในการที่จะส่งทหาร และกองกำลังเข้าไปโจมตีอินโดจีน²⁵ และไทยเองก็ได้ส่งทหารเข้าร่วมรบในสงครามเวียดนาม และสงครามในลาวอีกด้วย แต่ภายหลังเมื่อประเทศในอินโดจีนได้เปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว ประกอบกับการที่สหรัฐฯ ถอนตัวออกจากไทย ทำให้ไทยต้องปรับความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านี้เป็นการอยู่ร่วมกันฉันมิตร และการมีผลประโยชน์ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งนอกจากจะปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ไทยยังมีการปรับความสัมพันธ์กับจีนด้วย ซึ่งเหตุผลสำคัญที่ไทยปรับท่าทีและความสัมพันธ์กับจีนนั้น เป็นเพราะในช่วงเวลาดังกล่าว จีนเริ่มเติบโตและมีอิทธิพลมากขึ้นในภูมิภาค ประกอบกับมีที่ตั้งใกล้กับไทย และการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปเพื่อให้จีนยุติการสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบในไทย และเป็นการสร้างสมดุลระหว่างมหาอำนาจอื่นอีกด้วย²⁶

ต่อมาในช่วงยุคปลายสงครามเย็น เมื่อภัยคุกคามด้านความมั่นคงจากลัทธิคอมมิวนิสต์ลดลง ไทยจึงได้มีการปรับนโยบายต่างประเทศเพื่อเน้นความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มากกว่าความมั่นคงทางการทหาร แต่ก็ยังคงให้ความสำคัญกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคอยู่ โดยในด้านความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ในปี ๒๐๐๓ สหรัฐฯ ได้ประกาศให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มพันธมิตรหลักนอกกลุ่มนาโต้ (Major Non NATO Ally – MNNA) ของสหรัฐฯ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้กองทัพไทยสามารถจัดซื้ออาวุธ ยุทโธปกรณ์และเข้าถึงเทคโนโลยีทางการทหารต่างๆ ของสหรัฐฯ ได้ และยังมีการเพิ่มความร่วมมือทางการทหาร โดยผ่านโครงการ IMET (The International Military Education and Training) และโครงการ FMS (Foreign Military Sales) รวมไปถึงการฝึกซ้อมทางทหาร Cobra Gold ซึ่งเป็นการฝึกพร้อมที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียอีกด้วย²⁷

ส่วนในด้านความสัมพันธ์กับจีน ภายหลังจากที่จีนได้ทำสงครามสังคมนิยมเวียดนามในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ๑๙๗๕ ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่สำคัญในการช่วยเหลือ และส่งผลต่อเสถียรภาพของไทยหลังจากที่สหรัฐฯ ลดความสำคัญของภูมิภาคลง ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ไทยได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติต่อความสัมพันธ์กับจีนในยุคผ่อนคลายความตึงเครียด (Detente Era) โดย ๒ ยุทธศาสตร์นั้นได้แก่ ยุทธศาสตร์การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต และยุทธศาสตร์การเมืองและทหาร ส่งผลให้ไทยได้รับความช่วยเหลือด้านการทหาร คือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์แบบให้เปล่า

²⁵ กุลนันทน์ คันธิก, "นโยบายต่างประเทศไทยในสงครามเย็น: กระบวนการ ปัจจัย และการปฏิบัติ.", 56-57.

²⁶ กุลนันทน์ คันธิก, "นโยบายต่างประเทศไทยในสงครามเย็น: กระบวนการ ปัจจัย และการปฏิบัติ.", 58-61.

²⁷ Rocket Media Lab, "สำรวจความสัมพันธ์ทางการทหารไทย-สหรัฐฯ ผ่านการจัดซื้อยุทโธปกรณ์และเงินสนับสนุน," (2021).

<https://www.tcijthai.com/news/2021/7/scoop/11802>.

และการขายอาวุธในราคามิตรภาพ²⁸ ทำให้ไทยเริ่มมีการจัดหายุทโธปกรณ์จากจีน เพื่อเป็นการจำกัดการผูกขาดทางยุทโธปกรณ์และถ่วงดุลอำนาจที่เดิมจัดหาจากสหรัฐฯ เพียงอย่างเดียว

จะเห็นได้ว่าตลอดยุคสงครามเย็นและภายหลังสงครามเย็น ที่ไทยพิจารณาว่าผลประโยชน์ของชาติคือความมั่นคงจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่ขัดต่อระบอบการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของไทย ว่าเป็นภัยคุกคามหลักนั้น ทำให้ไทยจะต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศในการเข้าร่วมกับสหรัฐฯ ซึ่งเป็นผู้นำโลกเสรีเพื่อต่อสู้กับภัยคุกคามดังกล่าว แต่เมื่อจุดเปลี่ยนจากการที่สหรัฐฯ ถอนทหารออกจากภูมิภาคและลดความสำคัญที่ให้กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลง ทำให้ไทยต้องปรับท่าทีโดยการผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติรวมทั้งการหันมาปรับความสัมพันธ์กับจีน แสดงให้เห็นว่าไทยมีการปรับตัวไปตามสถานการณ์เพื่อความอยู่รอดของชาติ โดยส่วนหนึ่งนั้นคือการมีความร่วมมือด้านการทหารที่ดีกับทั้งสหรัฐฯ และจีน รวมถึงมหาอำนาจอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างสมดุลระหว่างมหาอำนาจอีกด้วย

ความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายต่างประเทศ และกำลังรบทางเรือของไทย

จากที่ได้ทำความเข้าใจถึงอิทธิพลของมหาอำนาจที่ส่งผลเป็นลูกโซ่ลงมาถึงการจัดหายุทโธปกรณ์ และขีดความสามารถของกำลังรบทางเรือของไทย ซึ่งถือเป็น “ปัจจัยภายนอก” แล้วนั้น เพื่อให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะขอเสนอในส่วนของ “ปัจจัยภายใน” เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศ และกำลังรบทางเรือของไทย ว่าการที่ ทร. จะพิจารณาจัดหายุทโธปกรณ์มา ๑ ชนิดจากที่ใดนั้น มีขั้นตอนและความเชื่อมโยงกันอย่างไร

การทหารเป็นหนึ่งในพลังอำนาจของชาติ ที่ประกอบไปด้วย การทูต (Diplomatic) ข้อมูลข่าวสาร (Informational) การทหาร (Military) และเศรษฐกิจ (Economic) หรือที่รู้จักในนามว่า DIME²⁹ ที่ใช้ในการรักษาและแสวงหาผลประโยชน์ของชาติ ด้วยการดำเนินการอย่างประสานสอดคล้องซึ่งกันและกัน ดังเช่นในบทความวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการกล่าวถึงการใช้การทูตผสมผสานกับการทหารและแฝงด้วยเศรษฐกิจที่ออกมาในรูปแบบของการจัดหายุทโธปกรณ์ในฐานะเครื่องมือ

²⁸ พันเอก โสภณ ศิริงาม, "ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในยุคผันผวนความตึงเครียด," วารสารรัฐศาสตร์ ปีที่ 58 1 มกราคม - เมษายน 2016 (2016). 18-19.

²⁹ United States Joint Chief of Staff, *Doctrine for the Armed Forces of the United States*, (2007).

ทางการทูต ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวล้วนเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์รองต่าง ๆ ดังนั้นหากเจาะจงลงไปเฉพาะ ทร. อาจกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร และยุทธศาสตร์ทางเรือ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ชาตินั้นคือแนวทางเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติ ซึ่งหากมองในมุมของการใช้ทหารเป็นเครื่องมือ นั้น วัตถุประสงค์แห่งชาติก็คือ ความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเชื่อมโยงลงมาสู่ยุทธศาสตร์ทหาร ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ทหารนั้น จะเป็นการตอบคำถามที่ว่า "ทหารจะต้องมีบทบาทอะไรบ้างในการตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ" โดยยุทธศาสตร์ทหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการพัฒนากำลังอำนาจแห่งชาติด้านการทหาร ทั้งในยามสงบและในยามสงครามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางทหารในการที่จะตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ³⁰ เมื่อได้ยุทธศาสตร์ทหารซึ่งเกี่ยวข้องกับทหารทุกเหล่าทัพแล้ว ในการกำหนดยุทธศาสตร์รองก็จะถูกแบ่งแยกรายละเอียดออกไปในแต่ละเหล่าทัพ ซึ่งในส่วนของ ทร. จะมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องคือ ยุทธศาสตร์ทางเรือ (Naval Strategy) ซึ่งเป็นแผน หลักการปฏิบัติงานและพัฒนากองทัพเรือ กล่าวคือ “ทำอย่างไรกองทัพเรือจึงจะพร้อมทั้งวันนี้และวันหน้า”³¹

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่ายุทธศาสตร์คือแนวทางเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติ นั่นก็คือความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งหากกล่าวถึงความมั่นคงแล้ว ในระดับของปัจเจกชนอาจมีความเข้าใจเพียงแค่ว่า มีความปลอดภัยจากภัยคุกคามเฉพาะทางทหารเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วความมั่นคงนั้นยังรวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่งคั่ง มั่งมีเงินทอง มีสภาพคล่องในการใช้จ่าย ตลอดจนการได้รับความยอมรับจากผู้อื่น และการมีศักดิ์ศรีอีกด้วย ซึ่งอาจพูดในภาพรวมได้ว่า สิ่งนี้คือสภาวะสุดท้ายที่ต้องการ หรือคือความต้องการซึ่งมนุษย์แต่ละคนมีไม่เท่ากัน ซึ่งธรรมชาติของรัฐก็เหมือนธรรมชาติของมนุษย์ ที่มีสภาวะสุดท้ายที่ต้องการของแต่ละรัฐที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นหากรัฐใดมีความต้องการที่มาก ก็ยิ่งรู้สึกไม่มั่นคงมากตามไปด้วย³² โดยจากงานเขียนของ นาวาโท ภาณุพันธุ์ ทรัพย์ประเสริฐ (ยศในขณะนั้น) เรื่องการจัดทำยุทธศาสตร์ทางเรือและการกำหนดกำลังรบทางเรือ การแปลงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ นั้น ได้ยกตัวอย่างการอธิบายความหมายของยุทธศาสตร์ โดยการใช้ Bartlett Model ที่ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Ends) ยุทธศาสตร์ (Ways) เครื่องมือ (Means) ความเสี่ยง (Risk) ตลอดจน สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง (Security Environment) และ ขีดจำกัดด้านทรัพยากร (Resource Constraints) ว่า ยุทธศาสตร์อาจหมายถึง

³⁰ นาวาโท ภาณุพันธุ์ ทรัพย์ประเสริฐ, การจัดทำยุทธศาสตร์ทางเรือ และการกำหนดกำลังรบทางเรือ การแปลงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. 29-30.

³¹ นาวาโท ภาณุพันธุ์ ทรัพย์ประเสริฐ, การจัดทำยุทธศาสตร์ทางเรือ และการกำหนดกำลังรบทางเรือ การแปลงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. 37-38.

³² นาวาโท ภาณุพันธุ์ ทรัพย์ประเสริฐ, การจัดทำยุทธศาสตร์ทางเรือ และการกำหนดกำลังรบทางเรือ การแปลงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. 10-13.

สภาวะสุดท้าย หรือภาพรวมของทั้งหมดเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ก็ได้ ขึ้นอยู่กับบริบทว่า ยุทธศาสตร์นั้นอยู่ในระดับใด ซึ่งสรุปได้ว่า “ยุทธศาสตร์คือแนวทางที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ (Ends) ซึ่งวัตถุประสงค์อันนี้ก็มีความมั่นคงนั่นเอง จึงสามารถกล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์ เป็นแนวทางเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งความมั่นคง ในอีกกรณีหนึ่ง หากคำว่าความมั่นคงหมายถึงภาพรวมทั้งหมดของปัจจัยทั้งหมดที่เกี่ยวกับความมั่นคงนั้น ก็จะมี ความหมายคล้ายกับคำว่ายุทธศาสตร์นั่นเอง” ซึ่งท้ายที่สุดแล้วยุทธศาสตร์ทางเรือ ก็คือแนวทางที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ทางเรือ นั่นก็คือการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ซึ่งผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่ระบุไว้ตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ นั้น มีความหมายที่กว้างขวาง ครอบคลุมไปถึงอำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน สิทธิอธิปไตย และเขตอำนาจของชาติทางทะเล ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และการมีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ และการดำเนินกิจกรรมทางทะเล ความเจริญรุ่งเรือง ความสมบูรณ์มั่งคั่งที่ยั่งยืนของชาติ และความอยู่ดีมีสุขของประชาชนอันเนื่องมาจากกิจกรรมทางทะเลในทุกมิติ สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่วัดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ และส่วนที่ไม่สามารถวัดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้³³

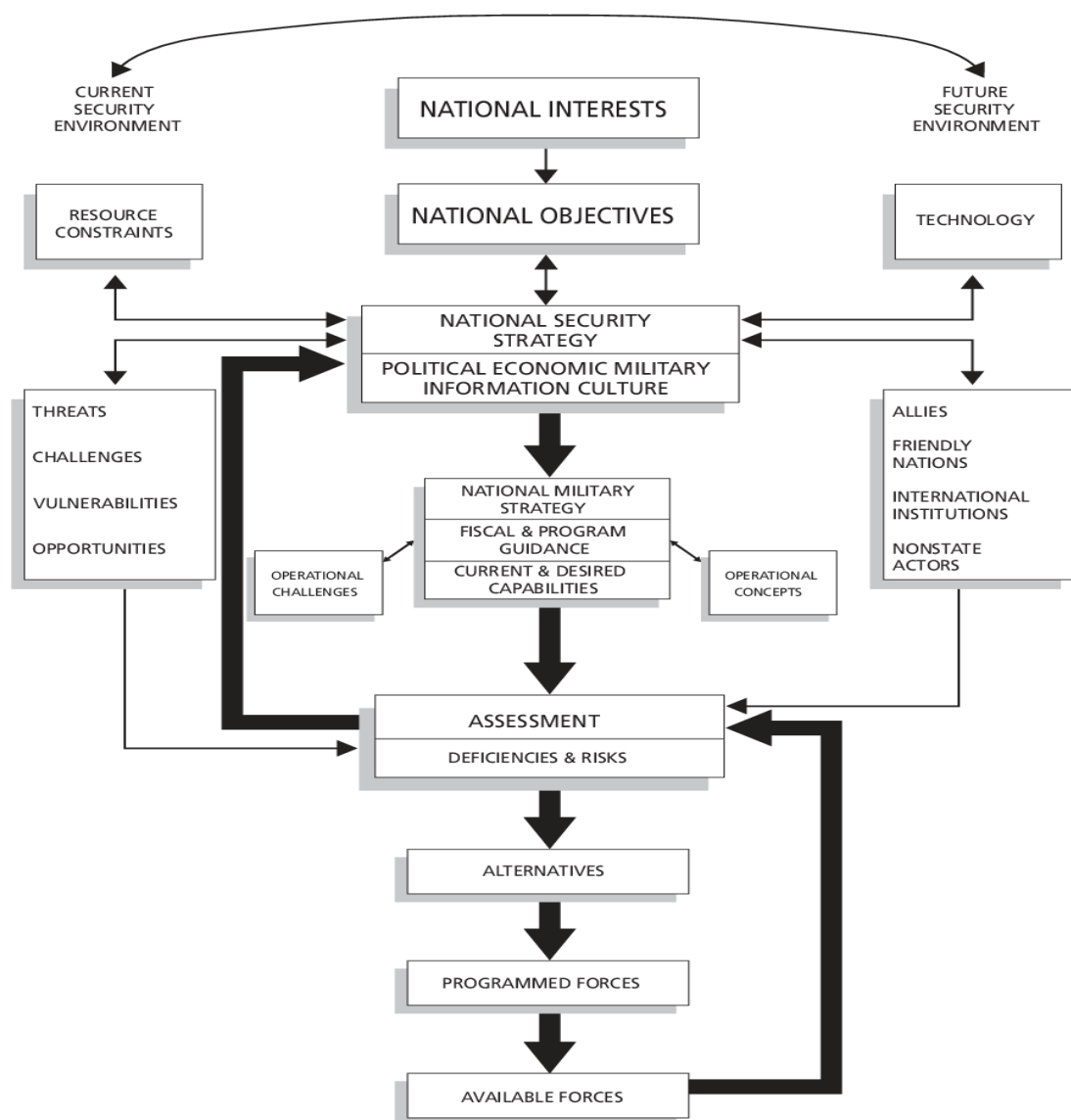
รูปที่ 1 Bartlett Model³⁴

พอเข้าใจถึงความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร และยุทธศาสตร์ทางเรือแล้ว การที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ทางเรือได้นั้น จำเป็นจะต้องมีเครื่องมือในการดำเนินการ ซึ่งการที่จะได้มาซึ่งเครื่องมือเหล่านั้น จะต้องนำยุทธศาสตร์

³³ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔, (2015). 16.

³⁴ ที่มา https://www.researchgate.net/figure/Bartlett-Model-of-Strategic-Development_fig8_340444166

ทางเรือดังกล่าวมาผ่านกระบวนการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ เพื่อทราบถึงกำลังทางเรือที่ควรจะมี และสามารถตอบสนองยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ โดยการใช้ขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบของ Richmond M Lloyd ที่เริ่มพิจารณาตั้งแต่ผลประโยชน์และวัตถุประสงค์แห่งชาติที่เป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคง ภัยคุกคาม จนกระทั่งออกมาเป็นขีดความสามารถของกำลัง

รูปที่ 2 Richmond M Lloyd Model³⁵

³⁵ P.H. Liotta and Richmond M. Lloyd, "From Here to There—The Strategy and Force Planning Framework," *Naval War College Review* 58, number 2 Spring (2005), 7.

ที่ต้องการ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ ได้³⁶ ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางการคิดกำลังรบที่ต้องการออกเป็น ๒ แบบ คือแบบ Threat Based Planning และ Capability Based Planning กล่าวคือ แบบ Threat Based Planning จะใช้ในกรณีที่สามารถกำหนดประเทศหรือภัยคุกคามได้อย่างชัดเจน แล้วก็คำนวณหากำลังรบที่เหมาะสมในการต่อต้านประเทศหรือภัยคุกคามนั้น ในส่วนของ Capability Based Planning ปกติจะใช้ในกรณีที่ไม่สามารถกำหนดว่าใครที่เป็นภัยคุกคามได้ชัดเจน จึงจำเป็นต้องกำหนดว่ารูปแบบของภัยคุกคามที่อาจทำฝ่ายเรามีโอกาสเผชิญในอนาคตมีอะไรบ้าง วางแนวความคิดในการใช้กำลังในการต่อต้านภัยคุกคามนั้น ๆ พิจารณาขีดความสามารถที่ขาดอยู่และวางโครงสร้างกำลังรบที่ยืดขีดความสามารถที่ด้อยของตนเอง³⁷

เมื่อเข้าใจความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติและกำลังรบทางเรือของไทย ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า วัตถุประสงค์แห่งชาติและนโยบายทางการเมืองของรัฐ ส่งผลกระทบต่อการกำหนดขีดความสามารถของกำลังที่ ทร. ต้องการไม่มากนักน้อย ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า อิทธิพลของมหาอำนาจสหรัฐฯ และจีน ที่แผ่ขยายลงมาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทย เพื่อแข่งขันกันขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของภูมิภาคนั้น ทำให้ไทยต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อสร้างสมดุล ไม่ให้เข้าเกิดความสนิทสนมจนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาติใดชาติหนึ่ง ผ่านการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ซึ่งยุทธศาสตร์ระดับชาตินี้ก็จะถูกแบ่งออกเป็น การดำเนินการของส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยหนึ่งในเครื่องมือเหล่านั้น คือการใช้การจัดการยุทธโศภรณ์ของเหล่าทัพเป็นเครื่องมือทางการทูต ซึ่งในส่วนของ ทร. การดำเนินการเช่นนี้ส่งผลต่อขีดความสามารถของกำลังรบทางเรืออย่างแน่นอน เนื่องจาก ทร. เป็นเพียงผู้กำหนดว่าต้องมียุทธโศภรณ์อะไร เพื่อจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางเรือได้ แต่รัฐบาลสามารถเป็นผู้กำหนดได้ว่า จะจัดหาจากที่ใด

หากพิจารณาในแนวคิดของการประกันความเสี่ยง (Hedging) แล้วจะเห็นได้ว่า การดำเนินยุทธศาสตร์แบบ Hedging นั้น เป็นแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ซึ่งมีความแตกต่างจากการสร้างสมดุล (Balancing) และการเข้าร่วม (Bandwagoning) อยู่เล็กน้อย กล่าวคือ ยุทธศาสตร์แบบ Hedging เป็นยุทธศาสตร์ที่อยู่ตรงกลางระหว่าง Balancing

³⁶ Lloyd, "From Here to There—The Strategy and Force Planning Framework."

³⁷ นาวาโท ภาณุพันธุ์ ทรัพย์ประเสริฐ, การจัดทำยุทธศาสตร์ทางเรือ และการกำหนดกำลังรบทางเรือ การแปลงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. 52-54.

และ Bandwagoning คือพยายามที่จะไม่เข้าไปใกล้และอยู่ห่างจนเกินไป ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากความกลัวที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ โดยในส่วนของไทยคือ การขึ้นมาเป็นมหาอำนาจหนึ่งเดียวในภูมิภาคของจีน การถอนตัวออกไปจากภูมิภาคของสหรัฐฯ ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่มีเสถียรภาพของระเบียบในภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อไทย และประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนในที่สุด³⁸ ซึ่งการแบ่งรับแบ่งสู้ระหว่าง Balancing และ Bandwagoning นั้น นอกจากจะมองได้ว่าไทยเป็นมิตรกับทุกคนแล้ว แต่อีกมุมหนึ่งก็อาจมองได้ว่าไทยไม่เป็นมิตรกับใครเลยได้อีกด้วย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวอาจส่งผลเสียต่อไทยหากเกิดการเปลี่ยนชั่วคราว อย่างที่ไทยและประเทศในภูมิภาคมี Dilemma ตามที่ได้กล่าวไปก็ได้ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่สหรัฐฯ และจีนเข้ามามีอิทธิพลต่อไทยนั้น ไทยไม่ได้เลือกที่ดำเนินนโยบายที่สร้างความใกล้ชิดกับจีน และสหรัฐฯ มากจนเกินไป โดยในส่วนของ การจัดหาทุโประกรณ์ของ ทร. นั้น ไทยจัดหาจากสหรัฐฯ เป็นส่วนมาก แต่ภายหลังการรัฐประหารปี ๒๐๑๔ ไทยหันไปจัดหาจากจีนแทน แต่ก็ไม่ได้เพิกเฉยสหรัฐฯ เพราะหลังจากที่ไทยจัดหาจากจีนแล้ว ต่อมาเมื่อสหรัฐฯ กลับมาให้ความสนใจไทยเพราะเกรงว่าไทยจะใกล้ชิดกับจีนมากจนเกินไป ไทยก็กลับมาจัดหาจากสหรัฐฯ ด้วย เป็นการแสดงให้เห็นว่าไทยมีความพยายามที่จะไม่เข้าใกล้ทั้งสหรัฐฯ และจีนมากจนเกินไป

นอกจากนี้การจัดหาทุโประกรณ์ยังเปรียบเสมือนการยอมตอกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศเจ้าของทุโประกรณ์ เพราะจะต้องพึ่งพาการซ่อมบำรุง องค์ความรู้ รวมถึงอะไหล่ต่าง ๆ จากประเทศต้นทาง และนอกจากนี้การที่จัดหาทุโประกรณ์ยังคงเต็มไปด้วยความลับด้านเทคโนโลยีทางการทหาร ทำให้การดำเนินการใด ๆ ของประเทศผู้ซื้อ ที่อาจเกี่ยวข้องกับประเทศคู่แข่ง จะต้องขออนุญาตจากประเทศต้นทางเสียก่อน ทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินการกับประเทศคู่แข่งตามมาอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น การที่ไทยจัดหาทุโประกรณ์สำคัญเช่น เรือดำน้ำชั้น Yuan จากจีน ซึ่งไม่ใช่เพียงการจัดหาเรือดำน้ำเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงอุปกรณ์สนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น ท่าจอดเรือดำน้ำ อู่ซ่อมบำรุงเรือ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งเต็มไปด้วยความลับทางทหารที่ไม่สามารถแพร่พรายให้สหรัฐฯ รู้ได้ เพราะจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของจีนทางอ้อมอีกด้วย ดังนั้นหากไทยจัดหาเรือดำน้ำจากจีนสำเร็จ ย่อมมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อเข้ามาปกป้องความลับเหล่านี้ ทำให้สหรัฐฯ อาจไม่สามารถใช้งานอุปกรณ์สนับสนุนดังกล่าวกับเรือของสหรัฐฯ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนในไทยได้

³⁸ Goh, *Meeting the China Challenge*

The U.S. in Southeast Asian Regional Security Strategies. 4.

นอกจากนี้ ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข ยังได้ให้ข้อสังเกตของการดำเนินการทูตผ่านการจัดหาอาวุธ (Procurement Diplomacy) ว่าเป็นการต่อรองกับชาติมหาอำนาจผู้ผลิตอาวุธ และสร้างความชอบธรรมทางการเมืองหลังจากรัฐประหารปี ๒๐๑๔³⁹ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การดำเนินนโยบายทางการทูตดังกล่าวนี้ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกองทัพเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการตอบสนองต่อนโยบายระหว่างประเทศอีกด้วย ซึ่งหากนำมาเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ และยุทธศาสตร์ระดับกองทัพแล้วจะเห็นว่า จากการพิจารณาว่ากองทัพควรมียุทธโปกรณ์อะไรเพื่อนำมาเป็นเครื่องรับประกันความมั่นคง และตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ของชาตินั้น ไม่เพียงแต่กองทัพเท่านั้นที่จะสามารถเลือกได้ว่า ยุทธโปกรณ์ใดมีความเหมาะสมต่อสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงดังกล่าว แต่ยังคงคำนึงถึงนโยบายการต่างประเทศด้วยว่า จะจัดหาจากใคร และส่งผลกระทบต่ออย่างไรต่อไป ดังที่จะเห็นว่าทหารเป็นเครื่องมือในการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมือง ซึ่งหากพิจารณาต่อไปว่า กองทัพไทยประกอบไปด้วยเหล่าทัพย่อยจำนวน ๓ เหล่าทัพ ดังนั้น การจัดหายุทธโปกรณ์ของแต่ละเหล่าทัพนั้น สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุลระหว่างอิทธิพลของมหาอำนาจ ภายใต้การแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีนได้เป็นอย่างดี

หากมาพิจารณาในปัจจุบัน ความร่วมมือทางการทหารระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐฯ และจีนนั้น มีการพัฒนาขึ้นไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการยุทธโปกรณ์จากทั้งสองประเทศ ซึ่งไทยมีการดำเนินการเหมือนกันในทุกเหล่าทัพอยู่ ๒ แบบด้วยกัน คือ การดำเนินการบนหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ และการจัดหาโดยวิธีรัฐบาลต่อรัฐบาล (G to G) โดยหลักการของการจัดหายุทธโปกรณ์ตาม พ.ร.บ.การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง และบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐ จะจัดทำร่างขอบเขตของงานหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของยุทธโปกรณ์และกำหนดราคากลาง และประกาศเผยแพร่แผนการจัดซื้อจัดจ้าง ยุทธโปกรณ์หลักตามโครงการต่าง ๆ ประจำปีตาม มาตรา ๑๑ และระเบียบฯ ข้อ ๑๑ โดยพิจารณา ดังนี้

- การจัดซื้อให้ได้คุณภาพที่ถูกต้อง (Right Quality)
- การจัดซื้อให้ได้จำนวนที่ถูกต้อง (Right Quantity)

³⁹ สุรชาติ บำรุงสุข, "Procurement Diplomacy: การทูตแบบรัฐทหาร ซื้ออาวุธเรียกความสนใจมหาอำนาจ," (2017). <https://www.bbc.com/thai/thailand-41022174>.

- การซื้อจากผู้ขาย/รับจ้าง (แหล่งขาย) ที่ถูกต้อง (Right Source)
- การซื้อในราคาที่ถูกต้อง (Right Price)
- การซื้อในจังหวะเวลาที่ถูกต้อง (Right Time)
- การนำส่ง ณ สถานที่ที่ถูกต้อง (Right Place)^{40 41}

ซึ่งการดำเนินการตามหลักกฎหมายและระเบียบดังกล่าว จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และจะต้องสามารถตรวจสอบได้ และเมื่อเหล่าทัพต่าง ๆ ได้ดำเนินการให้การจัดหายุทธโศปกรณ์ เป็นไปตามคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว จะมีขั้นตอนการดำเนินการต่อไปคือ

- หน่วยเจ้าของโครงการจะจัดทำเอกสารขออนุมัติโครงการตามแบบ ป.๐๕ สำหรับการ จัดหาหรือปรับปรุงยุทธโศปกรณ์หลักตามโครงสร้างกำลังรบที่กำหนดในยุทธศาสตร์ ทร. เสนอ ทร.เพื่อ ขออนุมัติโครงการ

- กรมยุทธการทหารเรือ (ยก.ทร.) และสำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ (สปช.ทร.) พิจารณา ความเหมาะสมด้านยุทธการและงบประมาณตามลำดับ (โดยเชิญหน่วยเจ้าของโครงการ/หน่วยผู้ใช้ กรมฝ่ายอำนวยการและหน่วยเทคนิคที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาและกำหนดหรือปรับรายละเอียด ของโครงการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ ทร. นโยบาย ทร. และเทคโนโลยี โดยพิจารณาแนวทาง ในการส่งกำลังบำรุงและซ่อมทำด้วย)

- คณะกรรมการพิจารณาโครงการจัดลำดับโครงการเพื่อเสนอขออนุมัติ ทร.
- สปช.ทร. พิจารณาความต้องการงบประมาณของโครงการตามขั้นตอน
- ทร. ให้ความเห็นชอบและเสนอขออนุมัติโครงการ
- กองทัพอากาศ (ทท.) ให้ความเห็นชอบและเสนอกระทรวงกลาโหม (กท.) อนุมัติ

ซึ่งนโยบายของรัฐบาลแต่ละยุคจะมีผลต่อยุทธศาสตร์ของ ทร. นโยบาย ทร. ซึ่งส่งผลต่อการ จัดหาหรือปรับปรุงยุทธโศปกรณ์หลักตามโครงสร้างกำลังรบที่กำหนดในยุทธศาสตร์ ทร. ว่ามีโครงการ อะไรที่จะเกิดขึ้นบ้าง แต่จะไม่มีผลต่อการเลือกบริษัทหรือประเทศ เพราะในขั้นตอนการคัดเลือกแบบ

⁴⁰ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, "พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐," (2017).

⁴¹ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, "ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง และบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐," ed. กระทรวงการคลัง (2017).

ยุทธโธปกรณ์นั้นจะมีคณะกรรมการคัดเลือกแบบจัดทำเอกสารเชิญชวนให้เสนอแบบ โดยให้สอดคล้องกับคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ และดำเนินการออกประกาศเชิญชวนไปยังผู้ผลิตและแหล่งขายต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ จากนั้นจึงพิจารณาคัดเลือกแบบโดยคำนึงประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐ และวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ⁴²

แต่ส่วนที่มีความน่าสนใจคือการจัดหายุทธโธปกรณ์ด้วยวิธีรัฐบาลต่อรัฐบาล (G to G) ซึ่งกรณีการจัดซื้อจัดจ้างยุทธโธปกรณ์และการบริการที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ยุทธโธปกรณ์ที่มีคุณลักษณะเฉพาะในการใช้งานด้านยุทธวิธีและราคาสูง ไม่มีการผลิตเพื่อจำหน่ายทั่วไปในเชิงพาณิชย์ เช่น เรือประเภทต่าง ๆ รวมถึงอาวุธชนิดต่าง ๆ จะดำเนินการโดยวิธี Foreign Military Sales (FMS) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ และโดยวิธีรัฐบาลต่อรัฐบาล (Government to Government: G to G) กับประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากสหรัฐฯ โดยให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างยุทธโธปกรณ์และการบริการที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติโดยวิธี FMS และโดยวิธี Government to Government พ.ศ.๒๕๖๐ การผ่อนปรนเงื่อนไขของสัญญา G to G นั้น จะมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลเป็นสำคัญ ซึ่งนโยบายของรัฐบาลมี ๓ ด้านหลัก ๆ คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านความมั่นคง และด้านการค้า ซึ่งส่วนของการจัดหาวิธีนี้ รัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดว่า ทร. จะต้องจัดหาจากประเทศใด โดย ทร. เพียงนำเสนอความต้องการยุทธโธปกรณ์ประเภทใด เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ที่ ทร. วางเอาไว้ได้ ดังเช่นตัวอย่างในปัจจุบันที่เป็นที่จับตามองอย่างมาก คือ เรือดำน้ำที่ไทยจัดหาจากจีน ซึ่งเป็นการจัดซื้อในลักษณะ G to G ระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีน เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การเมืองนำการทหาร และผลกระทบต่อขีดความสามารถของ ทร.

จากการดำเนินนโยบายต่างประเทศของมหาอำนาจทั้งสองที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยที่ต้องการวางตัวเป็นกลาง และใช้การจัดหายุทธโธปกรณ์เป็นหนึ่งในเครื่องมือทางการทูต ประกอบกับแนวทางการจัดหายุทธโธปกรณ์ของไทย ที่มี พ.ร.บ.การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐ เป็นตัวกำหนด ซึ่ง ทร. ต้องดำเนินการตามที่ พ.ร.บ.ฯ กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดนั้น เป็นไปไม่ได้เลยที่รัฐบาลจะสามารถกำหนดให้ ทร. จัดหายุทธโธปกรณ์จากประเทศใดประเทศหนึ่งเพื่อใช้ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยวิธีนี้ แต่หากพิจารณาถึงการจัดหาแบบ G to G หรือการจัดหาแบบ FMS ซึ่งเป็นการดำเนินการของรัฐบาลเพียงด้านเดียวนั้น รัฐบาลจะ

⁴² สัมภาษณ์ นาวาโท วิทวัส แจ่มจนา, 22 พฤษภาคม 2565.

สามารถกำหนดประเทศในการจัดหาได้ โดย ทร. เพียงเสนอความต้องการว่า ทร. ต้องการมี ยุทธโศปกรณ์ประเภทใด ซึ่งเป็นที่แน่ชัดอยู่แล้วว่ารัฐบาลต้องคำนึงถึงการดำเนินนโยบายเพื่อความมั่นคงในด้านการต่างประเทศก่อน และปล่อยให้ความพร้อมของกำลังรบทางเรือเป็นเรื่องของ ทร. ในการแก้ปัญหาภายใน ซึ่งหากพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อขีดความสามารถของกำลังรบทางเรือ สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

ในสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก ที่จีนก้าวขึ้นมาบีบคั้นอย่างมากจนกระทั่งสามารถท้าทายอำนาจของสหรัฐฯ ทำให้สหรัฐฯ จะต้องพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ยังคงไว้ซึ่งความเป็นมหาอำนาจหนึ่งเดียว ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ที่สหรัฐฯ และจีนมองว่าส่งผลต่อการดำเนินการด้านการเมืองและผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีที่ตั้งอยู่บนจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังกล่าว ดังนั้นเมื่อเห็นนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของทั้งจีนและสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าทั้งจีนและสหรัฐฯ พยายามเข้ามามีอิทธิพลและบทบาทในภูมิภาค โดยเห็นได้จากความร่วมมือทางการทหารด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกซ้อม หรือข้อตกลงด้านการสนับสนุนทางการทหารที่รวมถึงด้านการศึกษา และด้านยุทธโศปกรณ์

ในด้านนโยบายต่างประเทศของไทยที่เน้นแนวทางการรักษาดุลยภาพ รวมถึงนโยบาย “สนลู่ลม” ที่จำเป็นต้องเอนอ่อนผ่อนตามต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ทำให้ไทยจำเป็นต้องใช้ทุกวิถีทางเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการแข่งขันของมหาอำนาจทั้งสอง ดังจะเห็นได้จากที่ไทยเริ่มหันมาเพิ่มความสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการทหารกับจีนในยุคสงครามเย็น หลังจากที่สหรัฐฯ ลดบทบาทในอินโดจีนลงในปี ๑๙๗๕⁴³ จนกระทั่งในช่วงเวลาต่อมาที่ไทยได้รับการช่วยเหลือทางทหารจากจีนมากขึ้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดหายุทธโศปกรณ์จากจีนตั้งแต่บัดนั้น ซึ่งหากนำแนวคิดแบบ Hedging มาพิจารณาจะเห็นว่า การที่ไทยผูกมิตรกับจีนในช่วงเวลาที่สหรัฐฯ นั้น ถอนตัวออกจากภูมิภาค เป็นการประกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น และเพื่อสร้างเกราะป้องกันจากภัยคุกคามด้านต่าง ๆ ซึ่งในขณะนั้นคือภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์นั้น ทำให้ไทยมีความมั่นคงและสามารถอยู่รอดปลอดภัยได้

ในปัจจุบันหลังจากสงครามเย็นสิ้นสุดลง จะสังเกตได้ว่าการเข้ามาบีบคั้นของสหรัฐฯ และจีน เริ่มเห็นได้ชัดหลังจากที่ไทยได้ทำรัฐประหารในยุคของ คสช. ในปี ๒๐๑๔ ซึ่งก่อนหน้านั้นในส่วนของ ทร. ได้มีการจัดหายุทธโศปกรณ์ที่สำคัญอย่างโครงการปรับปรุงเรือฟริเกตชุดเรือหลวงนเรศวร ซึ่งเรือดังกล่าวเป็นเรือที่ไทยจัดหาจากจีนและมีการใช้งานมาเป็นระยะเวลากว่า ๑๐ ปี โดยหนึ่งในการปรับปรุงระบบอำนวยการรบที่สำคัญคือ การเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันภัยทางอากาศด้วย

⁴³ พันเอก โสภณ ศิริงาม, "ยุทธศาสตร์ชาติของรัฐไทยในยุคผ่อนคลายความตึงเครียด.", 11.

ระบบอาวุธปล่อยนำวิถีแบบ Evolved Sea Sparrow Missile (ESSM) ที่บรรจุอยู่ในแท่นยิงแบบ MK41 Vertical Launch System (VLS) ซึ่งเป็นยุทโธปกรณ์ที่จัดหาจากสหรัฐฯ ในปี ๒๐๑๑ และการจัดหาเรือฟริเกตสมรรถสูงที่มียุทโธปกรณ์สำคัญจากสหรัฐฯ คือ อาวุธปล่อยนำวิถีแบบ Harpoon Block 2 ในปี ๒๐๑๓ ซึ่งสิ่งที่น่าสังเกตคือ หลังจากปี ๒๐๑๔ ที่ไทยได้ทำรัฐประหาร ทร.ก็ไม่จัดหา ยุทโธปกรณ์หลักจากสหรัฐฯ อีกเลย โดยหันมาจัดหายุทโธปกรณ์จากจีนและประเทศอื่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งสหรัฐฯ ได้ดำเนินการตอบโต้การรัฐประหารดังกล่าวด้วยการตัดความช่วยเหลือทางทหาร ผ่านการตัดงบประมาณที่สนับสนุนไทยผ่านโครงการ FMS ลงอย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงการตัดทุนการศึกษาของข้าราชการทหารไทยที่เดิมสหรัฐฯ เคยสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ อีกด้วย แต่การดำเนินการดังกล่าวอาจเป็นที่เข้าใจว่าสหรัฐฯ ทำการตอบโต้บนเงื่อนไขของประเทศที่ไม่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่แท้ที่จริงแล้ว หากวิเคราะห์เจาะลึกลงในนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ จะเห็นได้ว่า สหรัฐฯ มีจุดมุ่งหมายที่ซ่อนเร้น ๓ ประการ คือ ยุทธศาสตร์ครองความเจ้าในภูมิภาค ยุทธศาสตร์การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน และยุทธศาสตร์การทำสงครามกับการก่อการร้าย⁴⁴ และการตัดความช่วยเหลือประเทศที่ไม่เป็นเสรีนิยมประชาธิปไตยตามที่สหรัฐฯ เป็นแม่แบบนั้น เป็นการดำเนินนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ที่ต้องการจะสามารถควบคุมและมีอิทธิพลเหนือประเทศเหล่านั้นเพียงอย่างเดียว

ต่อมาการตอบโต้ของสหรัฐฯ ที่เริ่มทำกับไทยซึ่งเห็นได้ชัดจากกรณีการจัดหาเรือดำน้ำจากจีนของ ทร. คือ ในการเจรจาตกลงจัดหาเรือดำน้ำแบบ G to G ของไทยนั้น ในขั้นต้นไม่มีปัญหาใด มีเพียงกระแสต่อต้านจากภาคประชาชนเท่านั้น ซึ่งทางจีนได้รับปากที่จะจัดหาเรือดำน้ำให้ได้ตามสัญญา แต่เมื่อปี ๒๐๒๑ ปัญหาของโครงการก็ได้เกิดขึ้น เนื่องจากเดิมสหรัฐฯ ไม่ต้องการให้ไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนมากเกินไปอยู่แล้ว⁴⁵ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เยอรมันซึ่งเป็นประเทศในกลุ่ม NATO ที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้มียุทธิพล ไม่ยอมอนุมัติ Export License เครื่องยนต์ MTU ที่จีนมีโรงงานผลิตให้เรือดำน้ำไทย ทั้ง ๆ ที่เรือดำน้ำชั้นเดียวกันนี้ของจีนก็ใช้เครื่องยนต์ MTU เหมือนกัน ซึ่งน่าแปลกใจที่จีนนั้นการันตีว่าสามารถดำเนินการได้ในช่วงแรกที่ทำสัญญากับไทย แต่ภายหลังสหรัฐฯ เริ่มมีการโต้ตอบหลังจากที่ไทยตกลงจะจัดหาเรือดำน้ำจากจีน ที่เดิมไทยมีที่ท่าจะจัดหาเรือดำน้ำมือสองจากเยอรมัน และเป็นที่น่าแปลกใจยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อกองทัพอากาศไทย (ทอ.) เสนอความต้องการจัดหาเครื่องบินขับไล่สมรรถนะสูงแบบ F-35 จากสหรัฐฯ ทั้งที่เป็นการจัดหาเพียง

⁴⁴ ประภัสสร เทพชาตรี, "ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา 2, ปีที่ 14 (มีนาคม - สิงหาคม 2009 2009). 41-42.

⁴⁵ The Economic Times News, "Thailand holds back submarine deal with China due to US pressure: Experts," (2015). <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/thailand-holds-back-submarine-deal-with-china-due-to-us-pressure-experts/articleshow/48112207.cms>.

๔ ลำ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการนำมาทดแทนอากาศยานขับไล่แบบ F-16 ที่ใช้ราชการมาเป็นเวลานาน ถึงแม้ว่า F-35 จะมีขีดความสามารถที่สูงกว่าและข้อจำกัดด้านงบประมาณตามที่ ทอ. ให้เหตุผลไว้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะใช้การจัดหาอากาศยานดังกล่าวเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่การเพิ่มขีดความสามารถทางทหารให้กับ ทอ. เพียงอย่างเดียว ซึ่งก่อนหน้านี้ไทยได้จัดหาเครื่องบินขับไล่แบบ JAS-39 Gripen จากสวีเดน ซึ่งนักวิเคราะห์หลายท่านให้ความเห็นว่า ทอ. ควรจะจัดหา Gripen มาเพิ่มเติม ทดแทนเครื่อง F-16 มากกว่าที่จะจัดหา F-35 ที่มีราคาสูงมาก⁴⁶ ประกอบกับ Gripen นั้นมีระบบสื่อสารแบบ Link ที่สามารถปฏิบัติการร่วมกันระหว่าง ทร. และ ทอ. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เครื่อง F-16 และ F-35 ในปัจจุบันยังไม่มีระบบดังกล่าวที่สามารถใช้งานได้ในประเทศไทย และหลังจากเหตุการณ์นี้ กระแสการต่อต้านการจัดหาเรือดำน้ำของไทยนั้นก็ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ประกอบกับกระแสต่อต้านการจัดหา F-35 ของ ทอ. ก็ไม่ได้มีมากเหมือนกับการจัดหาเรือดำน้ำของ ทร. ซึ่งกระแสต่อต้านที่ลดลงนี้ ไม่ได้เกิดจากที่สื่อลดความสำคัญของประเด็นดังกล่าวแต่อย่างใด⁴⁷

จะเห็นได้ว่า การที่ไทยใช้การจัดหาขีปนาวุธโรครเบรคเป็นเครื่องมือในสร้างสมดุลและแบ่งรับแบ่งสู้ระหว่างสหรัฐฯ และจีนที่เห็นได้ในปัจจุบันจากกรณีเรือดำน้ำ และ F-35 นั้นเป็นการแสดงออกให้เห็นเด่นชัดว่า การจัดหา F-35 ของ ทอ. ที่ถึงแม้จะต้องการจัดหาเพียง ๔ แต่ก็ช่วยลดแรงเสียดทานต่อการจัดหาเรือดำน้ำจากจีนของ ทร. ได้ ซึ่งนอกจากดำเนินดังกล่าวยังมีในกรณีขีปนาวุธโรครเบรคให้เปล่าอย่างอากาศยานไร้คนขับแบบ Blackjack ที่สหรัฐฯ มอบให้ไทยแบบคิดค่าใช้จ่าย⁴⁸ ซึ่งในขณะนั้น ทร. อยู่ในช่วงการจัดหาอากาศยานไร้คนขับมาใช้งาน และหนึ่งในประเทศที่มีการเสนอแบบของอากาศยานไร้คนขับให้กับ ทร. นั้น มีจีนที่เสนออากาศยานไร้คนขับแบบ Wingloong 2 อีกด้วย⁴⁹ ซึ่งหากวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วจะเห็นได้ว่า การที่ไทยทำรัฐประหารในปี ๒๐๑๔ นั้นส่งผลให้สหรัฐฯ ตัดความช่วยเหลือทางการทหารของไทย ซึ่งถึงแม้ว่าเดิมไทยจะมีความใกล้ชิดกับสหรัฐฯ อย่างมาก เห็นได้จากไทยเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่เป็น MNNA แต่ไทยก็ไม่ได้ดำเนินนโยบายแบบ Bandwagoning ไปกับสหรัฐฯ เพื่อให้สหรัฐฯ กลับมาสนใจและให้ความช่วยเหลือไทยเช่นเดิม แต่กลับหันไปจัดหาขีปนาวุธโรครเบรคจากจีนแทน ทำให้เห็นว่าไทยไม่ต้องการที่จะใกล้ชิดกับสหรัฐฯ มากจนเกินไป เพราะอาจทำให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐฯ และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ต้องการใกล้ชิดกับจีนมากเกินไปเช่นกัน เห็นได้จากเมื่อไทยตกลงใจที่จะจัดหาเรือดำน้ำจากจีน และมีที่ท่าจะจัดหา

⁴⁶ BBC News, "เอฟ-35: เครื่องบินรบที่ไทยอยากได้ แต่การตัดสินใจอยู่ที่สหรัฐฯ," (2022). <https://www.bbc.com/thai/thailand-60434939>.

⁴⁷ สัมภาษณ์ ไม่ประสงค์ออกนาม, 18 พฤษภาคม 2565.

⁴⁸ ประชาไท ข่าว, "ทัพเรือสหรัฐฯ ส่งมอบระบบอากาศยานไร้คนขับไม่ติดอาวุธ 'Blackjack' ให้ทัพเรือไทย," (2022). <https://prachatai.com/journal/2022/05/98755>.

⁴⁹ ประชาชาติธุรกิจ, "โครงการอากาศยานไร้คนขับฐานการบินชายฝั่ง กองทัพเรือ ชงงบฯ 4,100 ล้าน," (2021). <https://www.prachachat.net/politics/news-717648>.

อากาศยานไร้คนขับจากจีนอีกรายการหนึ่ง สหรัฐฯ ก็กลับมาเสนอให้ยุทโธปกรณ์แบบให้เปล่า ซึ่งไทยเองก็รับไว้ แสดงให้เห็นว่า ไทยดำเนินยุทธศาสตร์แบบ Hedging โดยใช้การจัดหายุทโธปกรณ์เป็นเครื่องมือทางการทูตเพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว

นอกจากนี้การเข้ามาของญี่ปุ่นในช่วงเวลาที่ไทยกำลังต้องการจัดหายุทโธปกรณ์ อย่างเช่น การเยือนไทยของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น นายคิชิดะ ฟูมิโอะ เมื่อ ๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๕ ซึ่งได้ทำข้อตกลงด้านยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศกับไทย ทำให้ญี่ปุ่นสามารถขายยุทโธปกรณ์และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารให้ไทยได้⁵⁰ โดยหากวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่า การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีน ซึ่งสหรัฐฯ อยู่เบื้องหลังอย่างแน่นอนเพราะญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรหลักในภูมิภาคของสหรัฐฯ และเทคโนโลยีทางทหารของญี่ปุ่นล้วนมีที่มาจากสหรัฐฯ ทั้งสิ้น และไทยก็ลงนามในข้อตกลงดังกล่าว เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถจัดหายุทโธปกรณ์จากญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการเพิ่มหนทางในการแบ่งรับแบ่งสู้และประกันความเสี่ยงระหว่างสหรัฐฯ และจีนอีกด้วย ซึ่งเหตุการณ์ทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการแข่งขันการเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ และจีนในไทย โดยไทยใช้การจัดหายุทโธปกรณ์เป็นการสร้างสมดุลและประกันความเสี่ยงภายใต้สภาวะแวดล้อมที่สหรัฐฯ ไม่ต้องการให้จีนเข้ามามีบทบาทนำในภูมิภาค เป็นไปตามยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าและยุทธศาสตร์กักกันจีนของสหรัฐฯ ดังที่ Power Transition Theory ได้กล่าวไว้ว่า Dominate Power จะไม่มีทางยอมให้ Rising Power ขึ้นมามีอำนาจแทนที่ตน ซึ่งในกรณีนี้ก็คือสหรัฐฯ และจีน โดยให้การช่วยเหลือทางการทหารเข้ามาแผ่อิทธิพลเหนือประเทศในภูมิภาคก็คือไทย ซึ่งการดำเนินการของไทยก็ใช้โอกาสของการแข่งขันนี้ในการประกันความเสี่ยง และแสวงหาผลประโยชน์จากการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจทั้งสอง

จากการดำเนินการดังกล่าวของไทยทำให้ ทร. ต้องเอนอ่อนผ่อนตามนโยบายต่างประเทศซึ่งเป็นการปฏิบัติตามแนวคิดแบบ Hedging ในสภาวะแวดล้อมที่มีการแข่งขันของมหาอำนาจในภูมิภาคเพื่อผลประโยชน์และลดแรงเสียดทานในเรื่องต่างๆ ที่จะทำให้ไทยสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาตินั้น ส่งผลกระทบบ่อยอย่างยิ่งต่อขีดความสามารถของ ทร. เพราะว่า การมียุทโธปกรณ์ที่มาจากหลากหลายแหล่งที่มา ทำให้การใช้งานร่วมกันนั้นไม่สามารถทำได้เต็มประสิทธิภาพ เพราะตามที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นว่า ยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ย่อมมีความลับทางทหารซ่อนอยู่ ซึ่งการที่จะใช้งานร่วมกันแบบ Fully Integrated ระหว่างยุทโธปกรณ์นั้น ไม่สามารถทำได้ เพราะประเทศเจ้าของยุทโธปกรณ์ก็ต่างระมัดระวังการรั่วไหลของเทคโนโลยีของตนไปสู่ประเทศคู่แข่ง ซึ่งจะมีผลอย่างมากเมื่อถึงวันที่ความขัดแย้งระหว่างประเทศดังกล่าวเกิดปะทุขึ้น และจะทำให้ประเทศคู่แข่งสามารถ

⁵⁰ ผู้จัดการออนไลน์, "ญี่ปุ่น-ไทยจรดหมึก "ข้อตกลงยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ" ให้ยืม 50,000 ล้านเยนด้านโควิด," (2022). <https://mgronline.com/japan/detail/9650000041790>.

รับมือกับยุทธโธปกรณ์ดังกล่าวได้หากล่วงรู้ถึงความลับและขีดความสามารถของเทคโนโลยีนั้น นอกจากนี้ การซ่อมทำหรือบำรุงรักษา รวมถึงการจัดหาอะไหล่ต่างๆ ก็จะเป็นอุปสรรคของ ทร. อีกด้วย ที่หากใช้ยุทธโธปกรณ์จากประเทศเดียวก็จะทำให้การจัดหาอะไหล่สามารถทำได้จำนวนมากๆ และประหยัดงบประมาณมากกว่าการจัดหาจากหลายประเทศ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จะเห็นได้ว่านโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ และเงินที่พยายามเข้ามา มีบทบาทนำเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่อยู่ในจุดยุทธศาสตร์สำคัญของภูมิภาคนั้น แสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามหาอำนาจทั้งสองต้องการดำเนินยุทธศาสตร์ที่เอื้อต่อผลประโยชน์แห่งชาติของตน โดยทางสหรัฐฯ ที่มีวัตถุประสงค์ซ่อนเร้นในการรักษาไว้ซึ่งความเป็นเจ้าในภูมิภาค และความพยายามกักกันจีนไม่ให้ขึ้นมา มีบทบาทนำ เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่ขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งของโลกนำหน้าสหรัฐฯ ซึ่งการเจริญเติบโตดังกล่าว มาพร้อมพัฒนาการทางด้านการทหารที่จะต้องมีการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของจีนเอง ทำให้สหรัฐฯ เกิดความวิตกกังวลว่าตนจะเสียสถานะความเป็นเจ้าไป และทางด้านจีนที่ต้องการดำเนินนโยบายเพื่อให้กลับมาเป็นมหาอำนาจที่มีความยิ่งใหญ่อีกครั้ง ผ่านการดำเนินยุทธศาสตร์ Belt Road Initiative (BRI) ซึ่งไทยเป็นหนึ่งในเส้นทางทางทะเลที่จีนต้องการขึ้นมา มีอิทธิพลเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ดังนั้นไทยจึงต้องการสร้างสมดุลและใช้ประโยชน์จากการแข่งขันของมหาอำนาจดังกล่าว โดยการใช้การจัดหายุทธโธปกรณ์เป็นเครื่องมือในการดำเนินยุทธศาสตร์แบบ Hedging รวมทั้งการได้รับความช่วยเหลือทางการทหารด้านต่าง ๆ ซึ่งเห็นได้จากการดำเนินนโยบายที่ไทยจะต้องปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น กรณีเมื่อสหรัฐฯ ลดบทบาทในภูมิภาคหลังจากที่แพ้ในสงครามเวียดนามในยุคสงครามเย็น ที่ไทยจะต้องหันไปผูกความสัมพันธ์กับจีนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดหายุทธโธปกรณ์จากจีน ต่อมาคือกรณีที่ได้ชัดเจนว่ามีความพยายามเข้ามาแข่งขันเพื่อให้ไทยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาติไหนมากจนเกิดไปอย่างในกรณีที่ได้ทำรัฐประหารในปี ๒๐๑๔ ที่ก่อนหน้านี้ ทร. ได้มีการจัดหายุทธโธปกรณ์จากโครงการความช่วยเหลือทางทหาร FMS หลายรายการจากสหรัฐฯ แต่ภายหลังจากที่ได้ทำรัฐประหาร สหรัฐฯ ก็ได้ตัดความช่วยเหลือหลายประการ เนื่องจากไม่สนับสนุนการกระทำของไทย แต่ในความเป็นจริงแล้วสหรัฐฯ ต้องการที่จะยังคงมีบทบาทนำในภูมิภาค จึงลงโทษไทยเพื่อหวังให้ไทยกลับมาปกครองระบอบประชาธิปไตย และเข้าร่วมอุดมการณ์กับสหรัฐฯ แต่ผลลัพธ์ที่ออกมาไม่เป็นไปตามที่คาดหมาย ทำให้ไทยหันไปให้ความสำคัญ

กับจีนเพื่อสร้างสมดุลกับอิทธิพลของสหรัฐฯ ดังที่จะเห็นได้จากการที่ ทร. ไม่จัดหายุทโธปกรณ์จากสหรัฐฯอีกเลย จนกระทั่งโครงการจัดหาเรือดำน้ำจากจีน และโครงการจัดหาอากาศยานไร้คนขับจากฐานบินชายฝั่ง ทำให้สหรัฐฯ เริ่มเข้ามาสนใจไทยมากยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการมอบยุทโธปกรณ์แบบให้เปล่า รวมถึงการตอบโต้ไทยที่ไม่ฟังคำแนะนำของสหรัฐฯ โดยการใช้เยอรมันที่เป็นสมาชิกกลุ่ม NATO เพื่อทำให้โครงการเรือดำน้ำจากจีนเกิดปัญหาเรื่องเครื่องยนต์ ซึ่งไทยก็ได้ใช้วิธีการจัดหาเครื่อง F-35 ของ ทอ. เพื่อลดแรงเสียดทาน เป็นการแสดงให้เห็นถึงว่าไทย มีการใช้การจัดหายุทโธปกรณ์เป็นเครื่องมือในสร้างสมดุล และไม่ให้ตกไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของใครคนใดคนหนึ่ง ที่ถึงแม้ว่าจะไม่ชัดเจน แต่ถ้าหากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาประติประต่อ และวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นความจริง

ผลจากการที่ไทยใช้การจัดหายุทโธปกรณ์เป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุล และประกันความเสี่ยงอย่างกรณีศึกษาของยุทโธปกรณ์ของ ทร. นั้น ไทยอาจจะมองว่าเป็นไปเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากการแข่งขันของมหาอำนาจในภูมิภาค และจะสร้างความมั่นคงให้กับไทย แต่แท้ที่จริงแล้วการดำเนินการของไทยส่งผลให้การใช้งานยุทโธปกรณ์ที่จัดหามานั้น ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ เนื่องจากความเข้ากันได้ของยุทโธปกรณ์ที่มาจากหลายประเทศนั้นไม่สามารถทำได้ ประกอบกับการซ่อมบำรุงและจัดหาอะไหล่ ก็ทำได้ยากกว่าการมียุทโธปกรณ์จากแหล่งที่มาแหล่งเดียว ซึ่งอาจจะมองว่าเป็นการลดความเสี่ยงการผูกขาดทางยุทโธปกรณ์ แต่ผลที่ได้นั้นทำให้ขีดความสามารถของ ทร. ในการปฏิบัติการกิจเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาตินั้นลดลง

เพราะฉะนั้นจากความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของมหาอำนาจในสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลกที่เป็นอยู่ กระทั่งมายังยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ ของไทย จนถึงการทำนายยุทโธปกรณ์ที่ควรจะมีนั้น สามารถสรุปได้ว่า อิทธิพลของมหาอำนาจโลกมีบทบาทต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยที่ต้องการสร้างสมดุล และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาติใดชาติหนึ่ง จึงใช้การจัดหายุทโธปกรณ์เป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุลดังกล่าว ทำให้เกิดความหลากหลายของยุทโธปกรณ์ของ ทร. นั้นเป็นเรื่องจริงที่ทุกภาคส่วน จะต้องร่วมมือกันในการหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเน้นเรื่องการแสวงหาประโยชน์จากการแข่งขันของมหาอำนาจ มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพ มากกว่าที่จะมองเรื่องของการดำเนินนโยบายต่างประเทศตามแนวคิดแบบ Hedging เพียงอย่างเดียว ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้ ทุกภาคส่วนจะต้องมีการพูดคุยและวางแผนร่วมกันว่าการจัดหายุทโธปกรณ์ในแต่ละประเภทนั้น จะจัดหาจากใคร โดยมีการบริหารจัดการ จัดลำดับความสำคัญและหมวดหมู่ บนจุดยืนในนโยบายต่างประเทศที่ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

BBC News. "เอฟ-35: เครื่องบินรบที่ไทยอยากได้ แต่การตัดสินใจอยู่ที่สหรัฐฯ." (2022).

<https://www.bbc.com/thai/thailand-60434939>.

Bitzinger, Richard A. "Arms to Go: Chinese Arms Sales to the Third World." International Security 17, no. 2 (1992): 91.

Chairman of The Joint Chiefs of Staff. The National Military Strategy of the United States of America, 2011.

China, Information Office of the State Council of the People's Republic of. China's National Defense in 2010, 2011.

Fanell, James E. "China's Global Naval Strategy and Expanding Force Structure Pathway to Hegemony." Naval War College Review 72, no. 1 (2019): 10-55.

<https://www.jstor.org/stable/26607110>.

Gill, R. Bates. "China Looks to Thailand: Exporting Arms, Exporting Influence." Asian Survey 31, no. 6 (1991): 528-29. <https://doi.org/10.2307/2645081>.

<http://www.jstor.org/stable/2645081>.

Goh, Evelyn. Meeting the China Challenge

the U.S. In Southeast Asian Regional Security Strategies. East-West Center (Muthiah Alagappa, 2005). <http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep06541>.

Lloyd, P.H. Liotta and Richmond M. "From Here to There—the Strategy and Force Planning Framework." Naval War College Review 58, number 2 Spring (2005): 4 - 5 7.

"F-100 Class Aegis Combat System Aaw Frigate with High Asw and Asuw Capability." 2021, <https://www.navantia.es/wp-content/uploads/2018/05/F100-5.pdf>.

Organski, A.F.K. "The Power Transition." In World Politics, edited by A.F.K. Organski. New York: Alfred A. Knopf, 1968.

Prasirtsuk, Kittti. "An Ally at the Crossroad: Thailand in the Us Alliance System." Chap. An Ally at the Crossroad: Thailand in the US Alliance System In Global Allies : Comparing Us Alliances in the 21st Century, edited by MICHAEL WESLEY, 121. Canberra: ANU Press, 2017.

Raska, Michael, and Richard A. Bitzinger. "Strategic Contours of China's Arms Transfers." *Strategic Studies Quarterly* 14, no. 1 (2020): 91-116.

<https://www.jstor.org/stable/26891885>.

Rocket Media Lab. "สำรวจความสัมพันธ์ทางการทหารไทย-สหรัฐฯ ผ่านการจัดซื้อยุทโธปกรณ์และเงินสนับสนุน." (2021). <https://www.tcijthai.com/news/2021/7/scoop/11802>.

Saunders, Stephen. *Jane's Fighting Ships 2009-2010*. Malaysia Tentera Laut Diraja. 112 ed., 2009.

Simon, Sheldon W. "The Us Rebalance and Southeast Asia: A Work in Progress." *Asian Survey* 55, 3 (May/June 2015): 573 - 79. University of California Press.

The Economic Times News. "Thailand Holds Back Submarine Deal with China Due to Us Pressure: Experts." (2015).

<https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/thailand-holds-back-submarine-deal-with-china-due-to-us-pressure-experts/articleshow/48112207.cms>.

The White House. *The National Security Strategy of the United States of America*. 2002.

United States Joint Chief of Staff. *Doctrine for the Armed Forces of the United States*, 2007.

กุลนันท์ คันธิก. "นโยบายต่างประเทศไทยในสงครามเย็น: กระบวนการ ปัจจัย และการปฏิบัติ." *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา* 2: 54 - 55.

ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. "นโยบายต่างประเทศของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้."

วารสารวิชาการแสงอีสาน 2 (2018): 196.

นัครินทร์ เพชรสิงห์. "แนวโน้มความมั่นคง "พลวัตใหม่" ในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง."

นาวาโท ภาณุพันธุ์ ทรัพย์ประเสริฐ. *การจัดทำยุทธศาสตร์ทางเรือ และการกำหนดกำลังรบทางเรือ การแปลงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*.

ประชาไท ข่าว. "ทัพเรือสหรัฐฯ ส่งมอบระบบอากาศยานไร้คนขับไม่ติดอาวุธ 'Blackjack' ให้ทัพเรือไทย." (2022).

<https://prachatai.com/journal/2022/05/98755>.

ประชาชาติธุรกิจ. "โครงการอากาศยานไร้คนขับฐานการบินชายฝั่ง กองทัพเรือ ชงงบฯ 4,100 ล้าน." (2021).

<https://www.prachachat.net/politics/news-717648>.

ประภัสสร เทพชาติ. "ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้." *วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษ* 2, ปีที่

14 (มีนาคม - สิงหาคม 2009): 41 - 42.

ผู้จัดการออนไลน์. "ญี่ปุ่น-ไทยจรดหมึก "ข้อตกลงยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ" ให้ยืม 50,000 ล้าน

- เอนด้านโควิด." (2022). <https://mgronline.com/japan/detail/9650000041790>.
- พันเอก โสภณ ศิริงาม. "ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในยุคผันผวนคลายความตึงเครียด." วารสารรัฐศาสตร์ ปีที่ 58 1 มกราคม - เมษายน 2016 (2016): 18 - 19.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. "พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐." 2017.
- . "ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง และบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐." edited by กระทรวงการคลัง, 2017.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔, 2015.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ. สำนักนายกรัฐมนตรี. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2564), 2017.
- สุรชาติ บำรุงสุข. "Procurement Diplomacy: การทูตแบบรัฐทหาร ชื่ออาวุธเรียกความสนใจมหาอำนาจ." (2017). <https://www.bbc.com/thai/thailand-41022174>.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ว่าที่นาวาโท กังสดาล สุขเร
วัน เดือน ปี เกิด	10 มิถุนายน 2530
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	โรงเรียนนายเรือราชอาณาจักรสเปน
ที่อยู่ปัจจุบัน	56 ซอยรามอินทรา 5 แยก 3 - 12 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY